

Dit blad ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailboeten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang“.

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG
INLICHTINGENDIENST } TELEF. 4519. POSTGIRO 14574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd en gezonden aan de Redactie, HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD“ HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. - TELEFOON 4519. - POSTGIRO 14574

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich in Nederl. tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519. Postgiro 14574, in Ned.-Indië tot den Hoofdvertegenw. te SOEMENEP (Madoera) Mr. K. FAUSER. Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20. Tel. Interc. 1987*. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

Fa. Wed. A. VAN GEMERT & Zn. - Havana-Sigarenfabrieken-BEST (N.-Br.), Holland

EENIG ADRES VOOR LEVERING VAN SIGAREN RECHTSTREEKS AAN PARTICULIEREN

Het succes, dat wij reeds jaren hier in Holland hadden door onze sigaren rechtstreeks te verkoopen aan de Verbruikers en dat wij door onze aanbiedingen hier in Holland dikwijls ook vele bestellingen ontvingen voor het leveren van sigaren aan familieleden of bekenden in Ned.-Indië, hebben ons op het idee gebracht aan de Particuliere Adressen in Ned.-Indië op dezelfde wijze onze offerte in te zenden, als wij in Holland doen. Al onze Afnemers zijn overtuigd, dat de sigaren, welke door ons tegen fabrieksprijzen worden afgeleverd, zeer concurrerend zijn, daar elke tusschenhandel wordt uitgeschakeld en de winsten, welke de tusschenhandel zou maken, den verbruiker ten goede komen, bedragen voor Holland 25 à 30 %. Nog belangrijker is zulks voor H.H. Rookers in Ned.-Indië, daar niet alléén Reizigers en Tokohouders (in Holland Winkeliers), doch ook IMPORTEURS worden uitgeschakeld, indien men

zelf z'n sigaren rechtstreeks gaat importeeren. Door Uwe benodigde sigaren rechtstreeks van onze fabriek te betrekken, zult U zich minstens 40 pCt. bevoordeelen. Wij raden U daarom aan een proef te nemen met ons fabrikaat en zijn wij ervan overtuigd, dat U geregeld afnemer van onze sigaren zult worden. Blijvende relaties te winnen is ons doel en garanderen wij U steeds prompte bediening en onovertroffen kwaliteit.

Tracht steeds met Uwe Vrienden en Kennissen eventuele bestellingen te combineeren om aanspraak te kunnen maken op punt 2 onzer leveringsvoorwaarden waardoor U 7 pCt. korting kunt genieten van het factuurbedrag.

VRAAGT ONZE GEILLUSTREERDE PRIJSCOURANT No. 4, WELKE GRATIS EN FRANCO WORDT TOEGEZONDEN

INHOUD: Bioscoop-Voorstelling. — Een ambtelijk rapport over een Comptoir der O.-I. Compagnie. — Indologische Leergangen. — Een Standaardwerk voltooid. — Kunst, Kunstnijverheid en Huislyf. — Van Week tot Week. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen en Tijdschriften: Uit de Eur. Pers. Uit de Ind. Pers. Uit de Chin. Pers. — Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Mededeelingen — Mutaties van 30 Jan. tot 6 Febr. 1924.

DEN LEDEN wordt beleeft doch dringend verzocht, bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Voor de Tropen
is het beroemde merk
„His Master's Voice“
GRAMOPHONES en PLATEN onmisbaar! De grootste Componisten: PUCCINI, LEONCAVALLO, MASCAGNI, REIJER, SAINT-SAËNS, EDWARD ELGAR, MASSENET, enz. raden U in hunne attesten aan, uitsluitend DIT merk aan te schaffen als het hoogst begaafde kunstwerk der volmaaktheid.
De grootste Artisten op vocaal en instrumentaal gebied verteenen hunne medewerking.
ALLEENVERKOOP te 's-Gravenhage bij
WILLEM SPRENGER
Agent der Gramophone Comp. Ltd.
PASSAGE 46 TEL. H. 3778

Old England
NIJMAN & PHILIPS
LADIES' AND GENTLEMEN'S TAILORS
COOLSINGEL 129 — — — ROTTERDAM

BEZUIDENHOUT-GARAGE
Telefoon B. 344
Luxe Auto Verhuur-Inrichting
Nette Bediening - Taxi Prijzen
Bezuidenhout 42

BESCHIKBAAR.

BATAVIA SEPANG SOERABAJA MADERA
A B M
INDISCHE UITRUSTINGEN
VOORDEELIGST ADRES:
AU BON MARCHE
A. DE VRIES & ZONEN
AMSTERDAM
ROTTERDAM
DEN HAAG
UTRECHT
BAARN

A.H.I.T.

Het ALGEMEEN HAAGSCH INSTITUUT VOOR TANDHEELKUNDE (A.H.I.T.) te 's-Gravenhage, Piet Heinstraat 2a, Telefoon M. 4580, is onweerlegbaar de meest moderne en beste inrichting in Europa voor de behandeling van mond- en tandziekten. De behandeling geschiedt uitsluitend door bekwame tandartsen-specialisten, onder leiding van tandarts Alex Mertens. Lage Tarieven. De gedrukte tarieven zijn kosteloos aan het Instituut verkrijgbaar, hetwelk geopend is alle werkdagen van des morgens 8.30 uur tot des avonds 10 uur, behalve van 6-7 uur. Zondagsmorgens van 10-12 uur.

NATUUR WOLLEN ONDERGOEDEREN
VAN
Jansens & Tilanus
FRIEZENVEEN

Verkrijgbaar in alle qualiteiten en maten bij
ISERIEF & Co Magazijn „de Prijslijst“
DEN HAAG.
Veenestr. 16-18. Valeriusstr. 29.
Prijscourant op aanvraag gratis.

Waar dineert en luncht gij **goed en goedkoop?**
RESTAURANT BAZARSTRAAT
Bazarstraat 5-7 Den Haag
bij het Vredespaleis en de Scheveningsche Boschjes

is het eenige adres in Den Haag, waar U kunt Lunchen vanaf f 0.75 en Dineeren vanaf f 1.-.
Restaurant à la Carte den geheelen dag. Gebruik van dranken niet verplichtend. Geen fooien.
Aanbevelend, O. F. DE VRIES

Noordeinde 13
speciaal adres voor koopjes
in Bont-, Wintermantels, Demi's en Winterjassen, Overhemden, Dassen, Jaeger- en Macco-Undergoederen, Regenmantels en Jassen in Gummi en Gabardine van f 25.- voor f 8.75, van f 35.- nu f 17.50, van f 50.- nu f 21.50 met zijde gevoerd enz., enz., 's avonds tot 9 uur geopend.

Bad- en Zweminrichting „DE REGENTES“
Telefoon M. 2739 Postrekening 69868
Weimarstraat 63, Den Haag.
in de onmiddellijke nabijheid van de Electr. tramlijnen 3, 5, 12 en de Stoomtram H. S. M.

Moderne inrichting, voldoende aan de hoogste eischen- van hygiëne en comfort voor de bezoekers.

Zwembaden - Kuipbaden - Douchebaden
Zwemabonnementen en Couponboekjes voor 50 Kuip- of Douchebaden op voordeelige voorwaarden.
Op verlangen Zout-, Zee-, en Dennenloofbaden.

DEN HAAG
VB
N.V.

Vereenigde Bakkerijen
DE HAAGSCHE BROODFABRIEK EN DE OUDE VETTE HEN
Bilderdijkstraat 139 - DEN HAAG - Tel. M. 3820

Gebruikt bij Uw kopje Thee onze
Haagsche Beschuif

Geregelde bezorging in DEN HAAG, SCHEVENINGEN, RIJSWIJK en WASSENAAR.
FILIALEN en DEPOTS in alle wijken van Den Haag en Scheveningen.

Het beste adres voor Indische Families
voor In- en Verkoop van hun Meubelen is en blijft het van ouds als solied en reëel bekend staande adres
J. HORNMAN & ZOON
TAXATEURS
Gr. Hertoginnet. 252, Den Haag, Tel. M. 391
..... naast het kantoor van de Beton-Maatschappij

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.
Bioscoop-Voorstelling
van Indische Films, toegelicht door den heer W. J. GIEL, in de **FAMILIE-BIOSCOOP**, Prinssestraat, op Vrijdag 15 Febr. n.m. 2.30 u.

- PROGRAMMA.
1. Volksgebruiken en kunst bij de Karobataks.
 2. Lijkbezorging bij de Karobataks.
 3. Oorlogsvoering bij de Karobataks.
 4. Nijverheid bij de Karobataks.
 5. Nijverheid en Visscherij bij de Tobabataks van Samosir.
 6. Nijverheid en Visscherij van den Inlander.
 7. Pottenbakkerij op Java.
 8. Het zoeken naar eetbare vogelnestjes.
 9. Eene apenkolonie op Java.
- Toegang voor 2 personen op bewijs van lidmaatschap.

Een ambtelijk rapport over een Comptoir der O.I. Compagnie.

Het was in 1756, dat de koopman tevens sjahbandar en licentmeester te Batavia, Johannes Andries Paravicini (hij zou volgens het artikel Paravicini door G. P. R. in de Encyclopaedie van N.-I. 23 Juni 1756 Opperkoopman zijn geworden), op last van den Gouverneur Generaal J. Mossel, als expresse commissaris der Hoog Edele Indische Regeering naar Timor werd gezonden om den staat in zaken aldaar op te nemen en nieuwe contracten met inlandse vorsten te sluiten.

Paravicini vertrok daartoe 14 Maart 1756 aan boord van het Compagnie's-schip Osdorp van Batavia en kwam 20 dagen later te Koepang aan, alwaar hij met een saluut van 15 schoten van af het fort Concordia werd verwelkomd en na debarkement op plechtige wijze zijne intrede deed. De Stoet ging door het Chineesche kamp naar de woning van het Opperhoofd, waar de Schutterij in twee gelederen opgesteld, bij het passeeren van den Commissaris de noodige eerbewijzingen gaf. Die eerbewijzingen bestonden in het salueren door de officieren met het sponton¹⁾ en vaandel, terwijl de tamboers een marsch sloegen en de schutters het geweer presenterden. Aan de woning gekomen werd de Commissaris „seer complaisant“ (zoo rapporteert hij althans) beneden aan den trap door de echtgenoot van het opperhoofd (Mejuffrouw betiteld²⁾) ontvangen.

Tot zoover is alles mooi, maar in hetgeen verder zal volgen, zijn wij nolens volens — om de bekende uitdrukking, die tegenwoordig in de 2e Kamer der Staten Generaal meer dan eens gehoord wordt, te bezigen — gedwongen eene minder fraaie bladzijde uit de geschiedenis der O.-I. Compagnie op te slaan. Want onze bedoeling is om de lezers, voor zoover zulks nieuw voor hen mocht zijn, eens te doen kennismaken met de eigenaardige en pittige zeggingswijzen van den Commissaris Paravicini (verder met P. aan te duiden), zooals die voorkomen in zijn op den 19en Augustus 1756 per particulier vaartuig 't Zeepaard aan zijne lasthebbers te Batavia verzonden rapport. Het treft hierbij ongelukkig, dat het rapport handelt over aangetroffen wantoestanden, maar

1) Van het fransche sponton = esponton (halve piek), het wapen van de subalterne officieren in de 17e en 18e eeuw.
2) De echtgenooten der Raden van Indië heetten zelfs Juffrouw, totdat, zegt Valentijn, er eens een getrouwd Raad van Indië uit Holland kwam, wiens echtgenoot aldaar Mevrouw had geheeten en dezen titel in Indië behield, hetgeen voor de andere dames der Regeering eene welkome aanleiding was om zich dien ook te verzekeren. (Zie Dr. de Haan's Oud Batavia II blz. 182).

HET VAN OUDS BEKENDSTAANDE
MUZIEKHUIS „TENZER“
PAUL KRUGERLAAN 114
Gramophoons in alle prijzen vanaf f 15.—
Gramophoonplaten vanaf f 1.50
Reparatie-inrichting voor alle soorten muziekinstrumenten
VERZENDING NAAR OOST EN WEST

Garage NASSAU
SCHELPKADE 42 b.d. Javastraat DEN HAAG
Verhuren van Luxe Auto's
tegen taxi-prijzen
MAAND-AUTO'S
Tel. H. 7503 Tel. H. 7504

men trooste zich met de gedachte, dat zij in het den der 18e eeuw zijn voorgevallen en trouw welhaast elke geschiedenis hare lichte en duistere plekken kent.

In Augustus 1756 werd het rapport door P. schreven en daaraan heeft Mr. J. A. van der de bijzonderheden ontleend voor zijn artikel „Koepang omstreeks 1750“ (opgenomen in het Tijdschrift van het Bataviaasch Genootschap 1872). die publicatie hebben wij de stof gevonden voor samenstelling dezer bijdrage, welke dus het eigelijk rapport zeer beknopt weergeeft.

P. trof te Koepang een opperhoofd aan, dat zijne betrekking ongeschikt was, „vindende „kleine kinderagtige zaken (k laat staan in groote „dingen) bergen van swarigheid; sig den gansch „tijd ophoudende met dingen, die eerder bij „spinnewiel als bij de regering van een „comptoir passen; den ganschen tijd en over „saeken men hem ook spreekt, niets doende als „handen te wringen en de schouderen op te haal „waardoor hij in een sodanigen kleinagting bij „koningen en verdere ingesetenen is geraakt, dat „hem niet meer als een kind estimeren.“

Zijn gezag was zoo gering, dat meermalen de ofcier, de oppermeester (dokter) en anderen, w neer hij hun iets gebood, hun hoed voor zijne voel wierpen, zeggende: „ik v..... 't om dit of dat doen.“

De tweede — d.w.z. de ambtenaar, die in rang het opperhoofd volgde was een zoo groote konlaar, als ooit „een Hamburgs sleeperswijf kan wese helpende alle menschen aan malkanderen“.

De oppermeester — te stadsgeneesheer — w van zijn vak niets af, zijnde hij als kuiper uit derland gekomen. Desniettegenstaande was hij o verdragelijk verwaand, liet alles op een onde meester aankomen en meende, dat het zijn „illus character van lid van politie“ te na was zelf na zijne patiënten om te zien.

Met justitie en politie was 't te Koepang reu gesteld. De predikant, van wien men redelijker w mocht verwachten, dat hij door handel en wand een voorbeeld voor anderen zou geweest zijn, k kreunde zich zelfs niet om de bevelen van den G verneur-Generaal.

Onder het garnizoen was niet de geringste di pline, want de Officier zwierf met zijne soldaten kroegen rond.

Het oordeel van P. over de dienaren der Co pagnie te Koepang werd door hem kernachtig w volgt uitgedrukt: „Wanneer men ze al te zamen „een mand kon doen en telkens 't onderste bove „keeren, altijd of een lujaard of onbequame of „dronkaart of stoorder van de gemeene rust bove „zou komen.“

Waar de dienaren der Compagnie zich zoo m droegen, sprak het haast van zelf, dat de ingezet niet beter waren en zich schuldig maakten aan keurenswaardige praktijken, die immers ongestr bleven.

Verpanding was sedert jaren niet betaald, hoew de meeste ingezetenen welgestelde lieden waren, w wel niet veel contenten, maar daarentegen huize tuinen, landerijen, slaven en vee bezaten. P. onde zocht in het Koepangsche archief alle protocollen e papieren, waaronder hij allerlei valsche stukke aantrof: o.a. een ongeteekend en ongedateerd test ment van den Radja van Koepang wegens de troon opvolging; verder een aantal transporten, ongek w lificeerde koopbrieven, donatiën en vervreemdinge van Compagnie's erven, alles ongeteekend, one of zonder datum.

Wij zullen volstaan met deze bijzonderheden. W er meer over lezen wil, verwijzen wij naar het z even genoemd artikel van Mr. v. d. Chijs.

P. besloot zijn rapport met de volgende verzuch ting, die wij curiositeitshalve in zijne eigen woorde nog willen toevoegen:

„In somma, waar ik ook mijn bogen maar im „merskeeren mogt, ontwaarde ik niets anders „een eindeloze verbastering van zeden en een ver

Brandstoffenhandel H. HAVINGA
Oud-Gezagvoerder Kon. Paketvaart-Mij in Ned. Oost-Indië
Lid van de Vereeniging „Oost en West“
Leverancier van het Koninklijk instituut
v. d. Taal-, Land- en Volkenkunde v. N.-I.
Kantoor: HOEKKADE 13a - DEN HAAG - TEL. H. 624

Mode-Academie J. & G. DE GRAAFF,
 's-Gravenhage - Anna Paulownastraat 18a.
Voornaamste Vakschool in het Costuumvak.

Theoretische en praktische, volledige opleiding van Dames tot Costumière, 1e Coupeuse,
 Directrice en Leerares in het Costuum-, Mantel- en Lingerievak.
 Aanmeldingen bij de Directrice G. DE GRAAFF.

ward chaos, dat ik gedurende mijn verblijf op dit ongesond comptoir, alwaar ik geen gezond uur gehad heb, tegens duysenderly ingekankerde misbruyken en erreuren te worstelen en meer als menschelike krachten van noden had om dit voor d'E. Comp. so gewigtige comptoir in een goed postuur te brengen.

W.

Indologische Leergangen.

Door de Kon. Vereeniging het Koloniaal Instituut te Amsterdam is, overeenkomstig het in haar statuten omschreven doel, een Indologische leergang ingericht ten dienste van hen, die eenige kennis wenschen op te doen omtrent Nederlandsch-Indië in verband met een toekomstigen werkkring daar te lande of in verband met den wensch om te worden ingeleid in enkele vakken van wetenschap, welke op Nederlandsch-Indië betrekking hebben.

Deze leergang kan bezocht worden door personen van verschillenden leeftijd en met uiteenlopende vooropleiding, staande het ter beoordeeling van den, met de leiding belasten, hoogleeraar-directeur der afdeling Volkenkunde of iemand in staat geacht kan worden den leergang te volgen. In de eerste plaats is gedacht aan het bijbrengen van eenige kennis omtrent Nederlandsch-Indië aan hen, die bestemd zijn om te worden tewerkgesteld bij Indische ondernemingen van handel, landbouw en nijverheid, maar ook andere belangstellenden zullen den leergang kunnen volgen. Het is bekend, dat hoe langer hoe meer de wenschelijkheid blijkt om enigszins onderlegd omtrent plaatselijke toestanden en verhoudingen een werkkring in de koloniën te aanvaarden. Van regeeringswege is er herhaaldelijk de nadruk op gelegd, dat de opleiding der assistenten op de ondernemingen van landbouw en nijverheid te wenschen overlaat en dat een juiste kennis van optreden tegen de Oostersche werklieden noodig maakt het bezitten van eenige kennis omtrent den aard en de zeden der arbeiders en omtrent de voorschriften der arbeidswetgeving en van het arbeidscontract. Vooral in den tegenwoordigen tijd, nu bij Inlanders en Vreemde Oosterlingen het gevoel van eigenwaarde hoe langer hoe meer ontwaakt, is het meer dan ooit wenschelijk, dat een goede kennis van de aanraking tusschen Westersling en Oosterling plaats vindt. In het algemeen kan worden gezegd, dat het thans voor ieder, die een koloniale werkkring bekleedt, noodzakelijk is, zoo veel mogelijk bekend te wezen met land en volk, en met de bestuursvoorschriften van de kolonie, waarin men werkzaam is.

Het is dan ook een verblijdend verschijnsel, dat de instelling van een leergang groote instemming heeft gevonden bij vele besturen der voornaamste handels- en cultuurondernemingen, die van de genade hebben doen blijken om, voor een werkkring in Indië bestemde, jongelieden den Indologischen leergang te doen volgen. Van de zijde der genoemde ondernemingen is het een groot voordeel genoemd, dat een jongmensch, in Nederland voor den Indischen werkkring voorbereid, naar Nederlandsch-Indië vertrekt, zoodat hij daar, eenigszins met land en volk vertrouwd, aankomt en later gemakkelijk op den verkregen grondslag kan voortwerken. De voor het volgen van den driemaandigen Indologischen leergang bestede tijd en de financiële uitgaven, die sommige jongelieden daarvoor wellicht nodig zullen hebben, zouden in Indië ruimschoots terug te verdienen zijn, omdat een grondslag zou zijn gelegd voor een goede aanraking met Inlanders en Vreemde Oosterlingen.

Zij beseffen verder, dat de Indische bestuursambtenaren, wier medewerking met de Europeesche ondernemers zoo nuttig is voor de ontwikkeling van Indië's hulpbronnen, terecht kunnen verwachten, dat die ondernemers voortaan alleen

zullen laten uitkomen behoorlijk voorbereide jongelieden, zoodat misverstanden en botsingen met hun vaak treurige gevolgen zooveel mogelijk worden voorkomen.¹⁾

De Indologische leergang wordt tweemaal 's jaars, voorloopig in het gebouw Keizersgracht 690 te Amsterdam, gehouden, zoowel van midden Maart tot midden Juni als van midden September tot midden December.

Voor de twaalf, tot nu toe gehouden, Indologische leergangen waren er 579 ingeschrevenen, (o. w. 57 dames), van wie 379 voor den geheelen leergang. Bovendien voor één of meer vakken 200 ingeschrevenen, in dier voege, dat de lessen in Volkenkunde van den Indischen Archipel zijn gevolgd door 528, in Maleisch door 526, in Tropische Gezondheidsleer door 429, in Koloniaal-economische verhoudingen door 392, in Koloniale voortbrengselen door 390, in Aardrijkskunde van Ned.-Indië door 386 en in Staatsinstellingen door 384 leerlingen.

Van de 579 ingeschrevenen waren bestemd voor een werkkring bij ondernemingen van landbouw, handel en bankwezen in Ned.-Indië 304; artsen 126; officieren 65; van verschillende beroepen 84.

Wat de nationaliteit van de 579 ingeschrevenen betreft, kan worden medegedeeld, dat van hen buiten Nederland waren geboren: in de Nederlandsche Koloniën 53, in Duitschland en Oostenrijk 81, in Zwitserland 7, in België 4, in Engeland 3, in Frankrijk 2, in Rusland 2, in Denemarken 1, in Polen 1.

Dagelijks wordt gedurende twee lesuren onderrecht gegeven, terwijl tevens de nadruk wordt gelegd op eigen studie onder leiding van het onderwijzend personeel en op het bezoeken van musea en koloniale instellingen.

Aan het einde van elken leergang wordt aan de daarvoor in aanmerking komende leerlingen door den hoogleeraar-directeur der Afdeling Volkenkunde een getuigschrift uitgereikt, ten bewijze dat zij den leergang met voldoende of wel met goeden of zeer goeden uitslag hebben gevolgd.

Het onderwijs omvat de navolgende leervakken, waarin dus per driemaandigen leergang ongeveer 26 voordrachten per leervak worden gegeven:

1. Inleiding tot de Volkenkunde van den Indischen Archipel door Prof. J. C. van Eerde, directeur van de Afdeling Volkenkunde van het Koloniaal Instituut, en Prof. Dr. J. P. Kleiweg de Zwaan, anthropoloog bij die Afdeling.
2. Inleiding tot de Aardrijkskunde van Nederlandsch-Indië, vooral met het oog op den grooten landbouw, het mijnwezen, den handel en het verkeer, door C. L. Kerkkerker, archivaris van het Bali-Instituut.
3. Eenige kennis van het Maleisch door M. J. Ousta, archivaris van het Batak-Instituut.
4. Eenige kennis van koloniaal-economische verhoudingen door G. Gonggrijp, economist bij de Afdeling Volkenkunde van het Koloniaal Instituut en lector aan de Universiteit van Amsterdam.
5. Inleiding tot de Staatsinstellingen van Nederlandsch-Indië, vooral met het oog op de agrarische verhoudingen.

¹⁾ Volkomen waar! Met betrekking op dit onderwerp bevat het jongste Verslag van den Dienst der Arbeidsinspectie bijv. nog een rondschrijven van den Gouverneur te Koeta Radja aan de werkgevers in het gewest Atjeh, aanvangend:

„De jongste koelie-aanval op een assistent van een der ondernemingen van dit Gewest heeft mij wederom de overtuiging geschonken, dat, indien de aangevallen assistent meer tact en ervaring in den omgang met Inlandsch werkvolk had bezeten en indien hij zich beter in de Maleische taal had weten uit te drukken, de ongewenschte gevolgen van het arbeidsconflict, hetwelk den aanval direct of indirect ten gevolge heeft gehad, wellicht hadden kunnen zijn voorkomen.”

Red. K. W.

SPECIALE AFDELING
**HUWELIJS
 UITZETTEN**
**INDIESE UIT-
 RUSTINGEN**
 VRAAGT GEILLUSTREERDE PRIJSCOURANT
GERZON
 DEN HAAG

LOUIS ZELDENRUST
 GEDIPLOMEERD DAMESKAPPER
 Premier Prix Academie Nationale, Paris
 PLEIN 16 — TEL. H. 5460 — DEN HAAG
 HAARWERKEN (Speciale bewerking voor de Tropen)
 HENNÉ APPLICATIES (Onschadelijk haarkleuren)
 Ondulation Permanente (best. tegen atmosoh. invl.)
 FRANSCHÉ MODELHOEDEN en PARFUMERIEËN

P. VAN DEN BRUL
 Veenestraat 15 Den Haag
 Amsterdam, Hoorn, Leeuwarden, Groningen, Hilversum

Heeren-, Jongens- en Kinderkleding
 Speciale afdeling voor
Kleding naar Maat

LIJSTEN- EN FOTOHANDEL
 D. DOOLAARD
 Reinkenstraat 18 - Den Haag - Telef. M. 3137
KUNSTHANDEL
LIJSTENFABRIEK
 Speciaal adres v. verzend. n. Indië. Gratis verpakk.

M. DIJKERMAN
 Fred. Hendriklaan 198 - Den Haag - Tel. S. 1384
Schoenen naar Maat
 in de beste uitvoering, zeer GEMAKKELIJKE en ELEGANTE MODELLEN
 Verzending naar Oost- en West-Indië

P. B. VAN MOORSEL & CO
 Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
 Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag
DIVAN met verstelbaar hoofd,
 Gobelin overtrek à f27.
f 27.-
 Goedkoopst adres voor het meubeleeren en stoffeeren van woningen

GEZUSTERS PLATTEEL
 Gediplomeerde Coupeuses
 Atelier voor het maken van Avonden Wandel-Costumes
 OBRECHTSTRAAT 550 :: 'S-GRAVENHAGE

BESCHIKBAAR.

CORN. VAN DER SLUIJS

BINNENHUISARCHITECTUUR, MEUBELS, STOFFEN, ENZ.

ALLEEN NOORDEINDE 162^A. DEN HAAG TELEFOON 4782

WITTE PAKKEN

vanaf f 14.50
3 maal gekrompen Indische Coupe
Wij garanderen het juiste model
48-jarige reputatie
Vraagt Prijscourant of Stalen
Toezending franco
F. J. LEVI
Kruiskade 5 b. d. Cools.
— ROTTERDAM —

ROVER LEVERANCIER OSMOND

OOST EN WEST

RIJWIELEN

BIJ

J. H. C. MERCKEL

PARKSTRAAT 67 - TEL. H. 3127
BEEKLAAN 355 - TEL. M. 461

DEN HAAG

VERZENDT NAAR OOST EN WEST

ALL STEEL BATAVIER

BESCHIKBAAR.

rische en de arbeidswetgeving, door Mr. J. Slingenberg, vice-president van de Arrondissementen-rechtbank, en Mr. H. J. Boel, secretaris van het Tabaks-Bureau.

Bovendien worden per driemaandelijkschen leergang voordrachten gehouden over elk der volgende onderwerpen.

- a. *Tropische gezondheidsleer*: overzicht der tropische volksziekten; persoonlijke gezondheidsleer voor den Europeaan in de tropen; sanitaire organisatie, in het bijzonder op landbouwondernemingen in de tropen, door Prof. Dr. W. A. Kuenen, directeur van de Afdeling Instituut voor Tropische Hygiëne van het Koloniaal Instituut (13 voordrachten).
- b. *Koloniale Voortbrengselen* door Dr. L. Ph. Le Cosquino de Bussy, directeur van de Afdeling Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut (13 voordrachten).
- c. Zoonoodig zullen ten dienste van den leergang ook voordrachten over andere koloniale onderwerpen worden gehouden.

Er zal gelegenheid bestaan voor het volgen van de voordrachten over enkele der genoemde onderwerpen, doch slechts het met voldoende, goeden of zeer goeden uitslag volgen van den volledige leergang kan aanleiding zijn tot het verkrijgen van het hoogergenoemde getuigschrift.

De dertiende leergang wordt geopend op Maandag 17 Maart en duurt tot 14 Juni a.s.

Men kan zich voor den leergang laten inschrijven ten kantore van de Afdeling Volkenkunde van het Koloniaal Instituut, Keizersgracht 690 te Amsterdam, tegen storting van f 25.— Voor het volgen van afzonderlijke leervakken wordt f 5.— per leervak gestort.

Een Standaardwerk voltooid.

Atjeh. Algemeen samenvattend overzicht van Land en Volk van Atjeh en Onderhoorigheden, door J. J. Kreemer, Architect van het Atjeh-Instituut. Tweede deel.

(Slot).

Uiterst belangrijk zijn de mededeelingen van den schrijver inzake de totstandkoming en den bloei van het Inlandsch Onderwijs. Belangrijk..... maar ook veelzeggend!

Voor al onder de krachtige leiding van gouverneur Swart nam het Volksonderwijs weldra een hooge vlucht. Bedroeg het aantal volkscholen in 1909 nog 51 met 2009 leerlingen, tien jaar later was het aantal dier scholen reeds gestegen tot 258 met 15.476 leerlingen, waaronder 20 scholen voor meisjes met 1161 leerlingen..... aldus Kreemer op blz. 159.

Prachtresultaten, nietwaar? Resultaten, waarop iedere Hollander trotsch zou kunnen zijn — laat staan 'n gouverneur van Atjeh!

Maar... ook deze medaille heeft haar keerzijde.

„Indien die buitengewoon snelle groei van het onderwijs gesproken was uit een door de bevolking zelf daaraan gevoelde behoefte, dan zouden die cijfers zeker even verblijdend als bemoedigend zijn geweest. Maar is van zulk een behoefte ooit iets gebleken?”

Zoo vraagt de schrijver — en hij voegt er het antwoord aan toe, ontleend aan „een recent Rapport” van den inspecteur van het Inlandsch Onderwijs, A. Vogel, naar aanleiding van diens in 1919 in het Gewest naar dat onderwijs ingesteld onderzoek.

„De indruk,” aldus de Inspecteur Vogel, „die ondergeteekende door zijn reis door Atjeh heeft opgedaan is, dat de groei van het volksonderwijs geen natuurlijke is, dat hij door dwang is tot stand gekomen en dat het Volksonderwijs heden in het Atjehsche gebied nog verre van geliefd is onder de bevolking”.....

Tot zoover het ontstellende rapport van dezen Inspecteur van het Inlandsch Onderwijs. Ik heb mij

BESCHIKBAAR.

afgevraagd, hoe het mogelijk is, dat menschen, die bij soortgelijke rapporten het nauwste betrokken zijn geweest, van het bestaan dier rapporten nimmer iets hebben afgeweten!

Er is meer!

De dwang bestond hierin.....

„dat ouders, die hun kinderen niet naar school zonden, of wier kinderen de school ongeregelde bezochten, werden beboet en soms gestraft met een arbeidsstelling aan de wegen. Bindende voorschriften uitgaande van het Hoofd van het Westelijk Bestuur bestonden of bestaan te dien aanzien niet, blijkbaar werd een en ander geheel ter beoordeling van den betrokken overheid gelaten. De door de bevolking betaalde boetes werden gestort in een zoogenaamd „boetesfonds”, waaruit o.a. geput kon worden ter bestrijding van bijzondere kosten voor de volkscholen”.....

Geen wonder, dat het Volksonderwijs in Atjeh zo bleide!

Onderwijsdwang-op-eigen-houtje!..... En dat een land als Atjeh, waar, zoals de schrijver terecht opmerkt, „alle maatregelen van ons bestuur bij voortbaat reeds met den grootsten tegenzin worden aangevaard en waar alles wat naar Overheidsdwang zweemt, voor de bevolking bijzonder scherpe kantte heeft.”

De heer Kreemer heeft een goed werk gedaan — alleen reeds met het naar voren brengen van dergelijke rapporten, die leerzaam zijn! O, zoo leerzaam!

En honderdtal bladzijden heeft de schrijver gewijd aan het Bestuur en de Geestelijkheid, waarbij het Inheemsch bestuur in het rechtstreeks bestuur en in het indirect bestuur gebied achtereenvolgens wordt behandeld. Hij wijst daarbij op een der voor naamste voordeelen die ons Gezag voor den Atjeh gebracht heeft, nl. de regeling van de inkomsten der hoofden in de zelfbesturende landschappen, welke regeling dringend noodig was, „daar voldoende bleek dat zij (de hoofden) voorheen een groot aantal heffingen ten eigen bate en op geheel willekeurige wijze van hun onderhoorigen deden. Het bestuur heeft dan ook het doen van heffingen in het algemeen aan de landschapshoofden ontnomen en een scheiding gemaakt tusschen de geldmiddelen van het landschap en die van den Zelfbestuurder als een privaat persoon”.

Breedvoerig wordt dan de rechtspraak in Atjeh besproken. Na een uiteenzetting van de regeling der rechtspraak in het algemeen en van de organen der Inheemsche rechtspraak, worden achtereenvolgens beschouwingen gewijd aan het *Adatrecht*, het *Adatdelictrecht* en het *Adatprocesrecht*, welke laatste onderwerp wordt besloten met een vermelding van de middelen, die vereischt worden om een zaak tot klaarheid te brengen: de bewijsmiddelen. De aanwijzingen en kenteekenen voor die bewijsmiddelen zijn verdeeld in een viertal groepen, nl. *jadu*, waarbij de gedragingen van den verdachte en *kingjal*, waarbij zijn woorden argwaan wekken; vervolgens de groep *peunjabét* (vaststaand), waarbij de aanwijzingen van dien aard zijn, dat zij recht geven iemand als dader te beschouwen en tenslotte *haléu meü*, waarbij, zegt de Atjeher, de dader „is aangeetroffen als de kat, met het gestolen stuk ge-roosterd vleesch in den bek” (*mié meuteamé panggang babah*). Eindelijk wordt een uitvoerig overzicht gegeven van de plechtigheden en gebruiken met betrekking tot het huiselijk en familieleven, voor welk hoofdstuk vooral de werken van Snouck Hurgronje en Hazeu als „grondslagen” werden bezigt, maar dat anderzijds een duidelijk beeld geeft van een nauwgezette zelfstudie en van persoonlijk onderzoek.

Het tiende en laatste hoofdstuk behandelt het „Intellectueel Cultuurbeziit”, waarbij allereerst in groote lijnen de beteekenis wordt geschetst van den Islam voor zijn belijders op Noord-Sumatra en van de Inheemsche geloofsopvatting die aldaar in zwang zijn. Met een beschouwing over de Taal- en Letter-

Maison H. HOEK - Den Haag

OBRECHTSTRAAT 295

Heeren- en Dameskleermaker

Atelier voor Repareeren, Keeren en Moderniseeren van alle Kleeren

Billijke Prijzen & Prima Stoffen

BIJZONDERE NUMMERS

VAN
„DE HOLLANDSCHE REVUE”

onder redactie van
JOH. KONING & K. WIJBRANDS

Wij vestigen er de aandacht op, dat van de in 1923 verschenen bijzondere Indische nummers (2 afleveringen) nog enkele exemplaren aanwezig zijn, welke tegen den specialen prijs van 75 ct. (elk nummer) rechtstreeks aan onze administratie, Oudegracht 176, Utrecht, of alom bij den Boekhandel te verkrijgen zijn.

Rijk geïllustreerd.

Talm niet met het wegzenden Uwer bestelling, daar nog maar enkele nummers voorradig zijn. Abonnementsprijs per kwartaal f 5.—. Verschijnt den eersten en vijftienden van iedere maand.

VRAAGT PROEFNUMMER

In 1924 verschijnen wederom 4 zeer bijzondere en belangrijke nummers, ziet uit naar nadere berichten hieromtrent in ons bl.

Deze uitgaven zijn IN den abonnementsprijs begrepen.

Wij fotografeeren U thuis

zonder verhooging

INLICHTINGEN:

FOTO-PERSBUREAU

Lange Poten 15a - DEN HAAG - Tel. H. 1741

MATHIEU PIETERS

Art. Photographe
PRINSESTRAAT 90 (en face Molenstr.)
LA HAYE

Geopend van 9-6 uur
Zondag en Feestdagen gesloten

WIE ZENDT U

de beste en billijkste diners aan huis?

Maison A.L.M. STEENBEEK
KOK

Ohmstraat 7 - DEN HAAG - Tel. M. 3147
Vleesch, Groente, Aardappelen en Soep of Toespijs, 90 ct. p. p.

Nieuwe „BERRY” modellen.

Pumps.

Lak	v. af f	8.50
Glacé	„	9.50
Suède	„	12.50
Satijn	„	8.50
Bruin	„	11.50
Wit Glacé	„	12.50
Goudleer	„	13.50
Brocaat	„	15.00

Vraagt onzen Indischen Catalogus met 84 photo's onzer nieuwe modellen.

Referentiën van honderden Indische Families ter inzage

H. HESSELS & ZOON
Piet Heinstraat 115 Den Haag

Muziekhuis LUXOR

GROOTE MARKT 28 DEN HAAG
GROOTE SORTERING GRAMOPHOONS
EN GRAMOPHOONPLATEN

Voor repatrieerenden speciale conditiën

BESCHIKBAAR.

VERZAMELAARS

Zij, die Kunstvoorwerpen willen verkopen of hunne verzameling wenschen te completeren, worden attent gemaakt op de rubriek Vraag en Aanbod in het Maandblad

NEDERLANDSCH-INDIË OUD EN NIEUW

Prijs f 2.50 per annonce van ten hoogste vijf regels. Ter kennismaking wordt op aanvraag gratis een nummer van ons Maandblad toegezonden

NOBELSTRAAT 20 TEL. H. 1987*
DEN HAAG

PFÄFF naaimachines

zijn de beste. — Alleen verkrijgbaar bij

A. J. MEERPOEL

DEN HAAG DELFT
Prins Hendrikstraat Binnenvaartsluis 25
hoek Roggeveenstraat
Telef. M. 4853. Telef. 886.

Reparaties aan alle soorten en merken naaimachines. Speciale vakkundige emballering van Naaimachines voor Indië.

de Indische kunstnijverheid in het algemeen en het brons- en koperwerk in het bijzonder.

Terecht merkte hij op, hoe 't voor de Nederlanders een beschamend feit is, dat de belangstelling voor de Indonesische kunst, speciaal de oud-Javaansche, het eerst is uitgegaan van den Engelschman: Sir Stamford Raffles, die tijdens het Engelsche bestuur (1811—1816) luitenant-gouverneur in Oost-Indië was en het standaardwerk „History of Java” schreef. Raffles opende veler oogen voor de overblijfselen van een vroegere periode van hooge beschaving, voor de schoonheid der tempels en bronzen, het tooneel en de muziek, waaraan de Hollanders op Java geen aandacht hadden geschonken. Spr. constateerde met vreugde, dat diezelfde Javaansche oudheden, en daaronder de bronzen, sedert in hooge mate de belangstelling van geleerde schrijvers hebben getrokken en ook van de directies onzer musea. In 1909 kon Dr. Juynebol vaststellen, dat het museum te Leiden reeds meer dan 2000 Javaansche oudheden bezat, waaronder vele bronzen uit den Hindoe-tijd. Ook het Volkenkundig museum aan het Willemsplein te Rotterdam en vele particuliere verzamelingen bevatten bronzen uit dien tijd.

Bij het bekijken der tentoongestelde voorwerpen viel 't ons op, dat verreweg de mooiste stukken behooren tot de collectie van den heer Huyser zelf; hij heeft dan ook met groote gulheid, al zijne schatten er voor afgestaan. In een glazen vitrine, die zoo geplaatst is, dat men de kostbare kunstwerken van alle kanten kan bezichtigen, zijn prachtige oude bronzen te bewonderen, waarvan spreker o.a. zeide:

„Het grootste deel dezer bronzen heeft dienst gedaan voor godsdienstige plechtigheden, zooals de beeldjes uit het Hindoe-pantheon: de vierhoofdige Brahma, de schepper der wereld; Vishnu, de onderhouder van het geschapene, veelal vereerd in zijn verschijning van Rama of Kreshna; Ciwa, de derde persoon van de Hindoe-driëenheid, de verderver, doch tevens de vernieuwer van al het geschapene; Parnoti, de vrouw van Ciwa en de achtarmige Durga, de godin, die het kwaad in den vorm van een demon bestrijdt; de vele Buddha en bodhisatwa's, Ganesh, de heer der scharen, steeds voorgesteld als een zittende olifant — en zoovele andere bekende figuren.

Er zijn fraaie bidschellen, welke de priesters in de tempels gebruiken en ook de biddenden in eigen woonhuis; bekens voor offerwater, zooals nog de Tenggereesche en Balineesche priesters bij hun ceremoniën bezigen; drievooten, spiegels met handvat, tong-tongs, knoppen van schellen in den vorm van een leeuw (singha), het rijdier van verschillende Boeddhistische figuren; van een stier (nandi), het rijdier van Ciwa, het symbool der dragende aarde; een Garoeda, het rijdier van Vishnu, e.d.

Buitengewoon belangrijk zijn de heilige bekens der Tenggereezen, de zodiak-bekens, versierd met de oud-Javaansche teekens van den dierenriem en gewoonlijk van een jaartal voorzien (14e eeuw). Op den bodem vindt men veelal een bloemornament of een achtstralige ster, voorstelling van de zon. Bij de teekens van den dierenriem valt het op, dat in de plaats van den Steenbok een garnaal voorkomt, in de plaats van de Tweelingen een soort zeekrab en in de plaats van de Visschen de vischolfant (makara).

Interessant zijn ook de kommen voor offerwater, fraai met ornament versierd; de wierookvazen, de sierlijk bewerkte drievooten, bovenstukken van priesterstaven, bovengedeelten van ceremonielansen. De reeds genoemde bidschellen en hangklokken behooren tot de schoonste produkten der oude bronsgieters (op de tentoonstelling zijn er eenige aanwezig). Het handvat van deze schellen is zeer verschillend. Men vindt het in den vorm van een stier (nandi), een drie- of vijfstand (bajra's), een staand rad met vier spaken, een gevleugelde schelp (sangkha) e.d. De hangklokken zijn veelal versierd met een staanden leeuw (singha) of een stier. Ten slotte vermeldde spr. de eigenaardige tempelmunten, die vermoedelijk als amulet dienst deden; de vazen voor reukwater, kommen, waterscheppers, armringen en andere voorwerpen voor huiselijk gebruik, alle fraai met ornament versierd, leggen getuigenis af van het hooge peil, waarop de kunst van bronsgieters vele honderden jaren geleden stond.

In diezelfde vitrine staat ook een eigenaardig, klein

J. J. REESER

Piet Heinstraat 116 Telefoon Marnix 1740
'S-GRAVENHAGE

Solied adres voor Complete Meubilering van Woningen
BILLIJKE PRIJZEN PRIMA KWALITEITEN
RUIME KEUZE

Vraagt gratis Prijsopgave!
Bergplaats voor Meubels. Verhuizingen.

Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Tentoonstelling van Oud-Indonesisch Brons- en Koperwerk in 't Gebouw Eendrachtsweg 12 te Rotterdam.

Dr. J. G. Huyser, voorzitter van de Afdeling Rotterdam der Ver. „Oost en West” heeft een uitnemend werk verricht door, in samenwerking met den „Rotterdam- en Kring”, zulk een mooie tentoonstelling van Oud-Indonesisch Brons- en Koperwerk in het Gebouw Eendrachtsweg 12 te Rotterdam tot stand te brengen. Het is te hopen, dat de daaraan bestede moeite en zorgen worden beloond door een druk en belangstelling.

De tentoonstelling is zeer verschillend. Men vindt het in den vorm van een stier (nandi), een drie- of vijfstand (bajra's), een staand rad met vier spaken, een gevleugelde schelp (sangkha) e.d. De hangklokken zijn veelal versierd met een staanden leeuw (singha) of een stier. Ten slotte vermeldde spr. de eigenaardige tempelmunten, die vermoedelijk als amulet dienst deden; de vazen voor reukwater, kommen, waterscheppers, armringen en andere voorwerpen voor huiselijk gebruik, alle fraai met ornament versierd, leggen getuigenis af van het hooge peil, waarop de kunst van bronsgieters vele honderden jaren geleden stond.

In diezelfde vitrine staat ook een eigenaardig, klein

WISBRUN & LIFFMANN

Veenestraat 35-37 - Tel. 2593 - Den Haag

DAMES MODEARTIKELLEN.
LIEDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.

BALARTIKELLEN.

de — waarbij Kreemer wijst op het feit dat de oefening der talen van Noord Sumatra betrekke van jongen datum is en dat daaraan in Atjeh of 1889 nog maal heel weinig werd gedaan — rd dit tweede en laatste deel van dit werk be-

Op bladzijde 178 vindt men een verklaring van op den band afgedrukte rijkszegels het z.g. „eenvoudig zegel”, bestaande uit een grooten cirkel, waarin de naam van de Sultan (i. c. de eerste Sultane van Atjeh) omgeven door acht kleine cirkels waarin de namen van beroemde voor- gers van den Vorst. Het rugstempel vertoont het sel van den laatsten Vorst van Atjeh, Sultan homoed Sjah.

Bij deze — ik erken volgaarne: allerminst vol- ge beschouwing over het boek van Kreemer et ik het thans laten. Hetgeen hierboven ge- reven werd moge in brederen kring de over- ging schenken dat, gelijk in het begin reeds werd merkt, het werk van den heer Kreemer inder- een Standaardwerk, een wetenschappelijk is. Een gepaste aanvulling van het ietwat e, maar lang niet „verouderde” werk van Dr. uck Hurgronje. Welke groote waarde dit laatste k nog moet worden toegekend blijkt wel uit het dat het nog thans een diepe, heldere onuitputte- bron voor den schrijver geweest is.

Mede daardoor is het boek van Kreemer geworden Encyclopaedie, waaruit vooral door de bestuurs- tenaren een schat van wijsheid kan worden kregen.

en aan het eerste deel voorafgaande Voorrede t de schrijver den wensch uitgesproken, dat het

een opwekking moge zijn tot waarachtige be- langstelling. Want Nederlandsche toewijding op den grondslag van degelijke kennis van land en volk kan, bij krachtige handhaving der geves- tigde orde, Atjeh slechts ten goede komen.

oor die „krachtige handhaving der gevestigde stuu-” zal, naar mag worden verwacht, het Neder- algedsche bestuur in die Gewesten zorgen.

en wat „de degelijke kennis van land en volk” n vanreft — daartoe zal het boek van Kreemer in niet er alsinge mate bijdragen. Omdat Kreemer's werk —

erhaal het — een Standaardwerk is in den meest gebreiden zin van het woord en omdat deze twee- linge uitgave niet alleen aan Indië in het alge- anen, aan Atjeh in het bijzonder, zal ten goede envolven, maar omdat de litteratuur over Atjeh — it, het dus de litteratuur over Nederlandsch-Indië — welk dit werk een kostbare aanwinst kan boeken.

J. LANGHOUT.

HOTEL-RUBRIEK

AMSTERDAM

HOTEL CENTRAL Danrak 18	HOTEL KRASNAPOLSKY Warmoesstraat 171-185
THE AMERICAN LUNCHROOM Cy. Kalverstr. 16-18	BESCHIKBAAR.

RESTAURANT „LA RÉSERVE”

Rombrandtplein 44-48

'S-GRAVENHAGE

PENSION „ARCHIPEL” Balistraat 32	PENSION VAN KLEEF W. de Zwijgerl. 33 Schriftel of Mond. Inlicht. voorh. van Ind. Familiën.
Hotel Rest. „DUINOORD” Sweelinckplein Spec. bezocht d. Ind. Fam. OOSTERWIJK & V. D. LUUR	BESCHIKBAAR.
Lunchroom „THOMSON” Thomsonlaan 31, Den Haag Gezellig Zitje. Bill. prijzen 1ste kl. Consumptie. Aanbevelend, J. VENEMA.	Pension Dames Lugtenburg en Wegner. Parterre dispo- nibel. Bad en Telefoon. v. Boetselaerlaan 67

HAARLEM

HOTEL-PENSION „MINERVA”

Parklaan 86-94, Tel. 433

NIJMEGEN

HOTEL REST. „DE KEIZER” Spoorstraat 7	HOTEL CAFÉ REST. „DE POORT VAN KLEEF” Grootestraat 2-4
---	--

WASSENAAR

HOTEL-PENSION „DE KIEVIT” Voll. Pens. vanaf 7.— p.d.	BESCHIKBAAR.
--	--------------

BESCHIKBAAR.

Haagsche Coöperatieve Keuken

Restaurant

Kepplerstraat 274 Tel. M. 2313

Lunch 12—2 uur vanaf f 0.65
Diner 5—7 uur vanaf f 1.—

Diverse Schotels à la carte.

Uitzending door de geheele stad à 10.76 PER
MAALTIJD en 10.14 bezorgloon PER BUS.

BESCHIKBAAR.

Piano- en Orgelhandel „De Huisvriend”

Groot Hertoginnelaan 136 Nieuwe Rijn 49
DEN HAAG. LEIDEN.

NIEUWE DUITSCHE PIANO . f 550.—
5 jaar garantie, gepantserd raam.

NIEUW SALONORGEL, 11 reg. f 225.—
Grote keuze, lage prijzen. Speciaal ingericht
voor verzending naar Indië.

Levering van Piano's en Orgels in huur en huurkoop.

J. J. STOLTENHOF Jr.

Hotel „PROMENADE”

Oude Schev. weg 21

TEL. SCH. 454

Aangenaam Zomer- en Winterverblijf
Prachtige ligging :: Matige Prijzen

bronzen beeldje, inzending van mr. Nijland, Awalokiwara voorstellend, op een lotoskussen gezeten, mei een viertal armen: de rechtervoorzijde is in de houding van gunstverleening, de linkervoorzijde houdt een lotusbloem, de rechterhand van het achterarmenpaar ondersteunt het hoofd, de linker houdt een boek. Dit zal waarschijnlijk wel een oud stukje zijn, doch, waar dergelijke beeldjes door verzamelaars zeer gezocht zijn, is 't geen wonder, dat er talloze namaakstukken bestaan, waarvan sommige nauwelijks van de echte te onderscheiden zijn. Enkele Javanen, die zich aan dergelijke vervalschingen schuldig hebben gemaakt, zijn met namen bekend. De nagemaakte groep, welke boven op de vitrine, als afschrikwekkend voorbeeld, is tentoongesteld, zal voor eenigszins ingewijden wel dadelijk als zoodanig te herkennen zijn.

Van de bronzen tot het latere koperwerk is een grote sprong. De fraaist geornamenteerde stukken der geelgeters dateeren uit het begin der 19e eeuw, zoodat tusschen die voorwerpen en de Hindoe-bronzen meer dan vier eeuwen liggen. Ook in die tusschengelegen periode is brons- en koperwerk gemaakt, in het bijzonder bronzen muziekinstrumenten, zooals gongs en andere slaginstrumenten voor den gamelan. De eigenlijke bronsgietkunst was sinds het zegeviere van den Islam, dus ongeveer 1500, verdwenen en verdrongen door het messingwerk.

Uit den eersten tijd van de tweede periode, dus uit de 13e en 14 eeuw zijn de Javaansche talams, roodkoperen of bronzen schalen, die gediend hebben bij godsdienstige plechtigheden, b.v. om offergaven naar het heiligdom te dragen. Enkele dezer schalen vindt men ter tentoonstelling, inzending Israël, waarvan een groote, groen geworden door oxydatie. Met mooie kunstvaardigheid en durf zijn de lijnen in het metaal gegrift. Vergelijkt men deze schalen met de geelkoperen uit lateren tijd, dan valt helaas veelal achteruitgang in het werk waar te nemen, dikwijls slechter materiaal, grover bewerking, verkeerd begrepen versiering.

Ditzelfde geldt ook voor de andere gebruiksartikelen, niet alleen van Java afkomstig, maar ook van de buitengewesten, o.a. sterk van het opengeslagen koperwerk, dat bij Bandjermassin gemaakt wordt. Het zou zeker een zegen voor de Inlandsche kunstnijverheid zijn, wanneer bij het ambachtsonderwijs getracht werd hen weer tot de gouden oude werkwijzen terug te voeren.

Op deze tentoonstelling hangen aan den wand hier en daar mooie, duidelijke teekeningen van koperversiering. Op een tafel afzonderlijk liggen tal van boeken en tijdschriften, waarin geïllustreerde artikelen, verscheidene van de hand van mr. Huysen, over koperwerk handelend. Reproducties van een stel dergelijke voorbeelden zou bij dat onderwijs goede diensten kunnen bewijzen en allicht aan talentvolle beoefenaars aanleiding geven tot nieuwe ontwerpen in dien trant, vooral wanneer hun arbeid waardeering en aanmoediging vindt, ook langs den financieelen weg. Goede moderne werkstukken zijn toch voor kunstkenner en liefhebbers, zij 't dan niet voor antiquairs en musea, evenveel waard als oude!

„Boeatan”, die met een verkoops-inzending op de tentoonstelling vertegenwoordigd is, wil ze gaarne in haar Toonkamers, Heulstraat 19, Den Haag, opnemen en trachten aan den man te brengen.

Behalve al het fraaie koperwerk — ons viel nog bijzonder op: een uitgebreide inzending uit de Padangsche Bovenlanden van den heer J. A. Ruijs, modellen van allerlei huizen, bijna een geheel dorp vertegenwoordigende; bij de inzending van den heer Th. A. Ruijs een sierlijke drie-armige kandelaar met hangende olielampjes — zijn er op deze tentoonstelling ook velerlei mooie weefsels en batik's te bewonderen, waarmede de tafels en wanden behangen zijn. Zij blijft nog tot 23 dezer geopend en is een bezoek overwaard!

De Indische middagen in „De Witte Brug.”

Door goed weder begunstigd hebben de door „Boeatan” georganiseerde kunstmiddagen in De Witte Brug heel wat belangstellenden mogen trekken, wien stellig hun tocht daarheen niet heeft berouwd. Vooral de Javaansche dansen — zij 't dan ook dat de gamelanmuziek er aan ontbrak — werden bewonderd en niet minder daarna de in de nevenzaal opgehangen teekeningen van Dr. Berlage. Hierover hopen wij de volgende week nog het een en ander mede te deelen.

BESCHIKBAAR.

Restaurant „G U D E”

WEIMARSTRAAT 341

TELEFOON M. 51

Diners vanaf 80 cent
Dagschotel (tusschen 12 en 2 uur) 60 cent
Uitzending van Diners tusschen 4 en 7 uur
Kamers met pension vanaf f 50.— per maand

Aanbevelend, EUG. J. D'HA

Van Week tot Week.

28 JAN.—4 FEBR. 1924.

G. H. Andreae †. Te Medan is op den leeftijd van jaar plotseling overleden de heer Gajus Henricus Andreae, hoofdadministrateur van de Deli-Maatschappij. In April van dit jaar zou hij repatriëeren en vermoedelijk benoemd zijn als commissaris van maatschappij, in de vacature van wijlen den Dr. J. T. Cremer.

De hr. Andreae was een zeer geziene persoon. Medan, o.a. als voorzitter van de Deli Plantenvereniging en van het Deli Proefstation, lid van den Cultuurraad en van den Gemeenteraad.

In Dec. 11. heeft de overledene zijn 25-jarig jubileum bij de Deli-Maatschappij gevierd. Bij gelegenheid bracht het Deli-Proefstation zijn voorzitter een eigenaardige, bescheiden hulde door uitgave van een Bulletin, getiteld: Andreae van liensis n. gen. n. sp., de groote stapelschimmel van de Deli-tabak, door Dr. B. T. Palm en Dr. C. J. Jochems.

Van de Javaansche Meesters in de Rechten. Een langstellend lezer wijst ons er op, dat de meermalen in deze rubriek genoemde Javaansche risten niet in de advocatuur zijn gegaan of zullen gaan, om de eenvoudige reden, dat ze in Gouvernementsdienst zijn getreden, blijkens een mededeeling in de Javaasche Courant van 11 Dec. j.

Inderdaad lezen we in dat Nr. bij de benoeming, dat ter beschikking is gesteld van den voorzitter van den landraad te Amboina Mr. R. Pandji Singgih, thans particulier, laatstelijk van den landraad te Malang;

van den president v. d. R. v. J. te Batavia, Oerip Kartodirdjo, thans particulier, laatstelijk ambtenaar ter beschikking van den pres. v. d. R. v. J. te Semarang;

van den voorzitter v. d. landraad te Sérang, Raden Moekiman Soerjowinoto, thans particulier, laatstelijk ambt. t. besch. v. d. R. v. J. te Batavia.

De H. B. S. te Medan. Het Bestuur van de Medansche Schoolvereniging heeft van den Directeur van Onderwijs het bericht ontvangen, dat noch op begroting voor 1924, noch op die voor 1925, de dien kunnen worden uitgetrokken voor de studietoelating van een te Medan op te richten H. B. S.

Daar het de groote vraag zal zijn of de plan nu zullen doorgaan, blijft voorloopig het uitgestrekte eiland Sumatra van een H. B. S. verstoken.

Pokken op de Mentawai-eilanden. In verband met in hevige mate heerschen van pokken op de Mentawai-eilanden is de ass.-res. van Padang derwaarts vertrokken voor te nemen maatregelen.

Ingenieurs van de Technische Hoogeschool te Bandoeng. In Mei zullen de eerste civiel-ingenieurs van de T. H. te Bandoeng afgestudeerd zijn. hoopt wordt dat de Locale Raden bij voorkomende vacatures deze jonge mannen, welke hun opleiding geheel in Indië ontvingen, gelegenheid zullen geven hunne bekwaamheden te bewijzen, in verband met de gelijkwaardigheid van Bandoengsche en Deitsche diploma's.

Instituut Pasteur. De directeur van het Instituut Pasteur te Bandoeng, Dr. F. J. Noordhoek Hegl, laat tegen Mei den dienst. Tot zijn opvolger is steld Dr. L. Otten, hoofd van den dienst der bestrijding te Semarang.

Indisch Bronbeek. Den 6en Januari is te Bandoeng onder groote belangstelling, de eerste steen gelegd van Indisch Bronbeek.

W. G. Esser †. Den 31en Jan. overleed te 's-Gravenhage de oud-gouvernements-dierenarts W. G. Esser.

Luchtvaartdienst voor Ned.-Indië. Aneta verneemt, de K. L. M., in verband met het uitzicht op sluitende Indische Begroting voor 1925, thans oogenblik gekomen acht om zich tot de Ind. Regering te wenden met voorstellen tot de inrichting van een luchtvaartdienst voor Ned.-Indië.

H. C. Groenestein †. Blijkens telegrafisch bericht is gezaghebber der onderafd. Pitoe Oeloema (Mambië) op Celebes overleden. Volgens den Alm. was de hr. Gr. den 30en Sept. 1920 als diplomaerd gezaghebber aangesteld.

Universiteit Leiden. Examen voor den Indischen rechtlijken dienst Mr. L. Tobli.

Landbouwhoogeschool Wageningen. Ingenieurs-examen koloniale boschbouw W. C. van Heusden, J. Lucas, L. Verhef.

Hotel de l'Europe

AMSTERDAM

HUIS VAN DEN EERSTEN RANG

ZALEN VOOR PARTIJEN

J. A. VAN BRAKEL - UTRECHT
 F. C. DONDERSTRAAT 22a
Pension voor geheele Families
 PENSION-PRIJZEN NADER OVEREEN TE KOMEN

Hotel de Bellevue
 BEZUIDENHOUT 15 :: 's-GRAVENHAGE
 TEL. INTERC. H. 447.

*Aan de Leden
 van „Oost en West”*

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad” is, dit behoef geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

- 1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoop te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,
- 2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

DE UITGEEFSTER.

Dansen leeren in 4 Lessen

Aan de **ACADEMIE DE DANSE MODERNE**

N. DE PARMENTIER

: Bezuidenhoutsche weg 11 :

bestaat gelegenheid tot onderricht in de dansen die thans in de Hoofdsteden van Europa en vogue zijn. Aan beginners van elken leeftijd, zoowel aan hen, die elders geen resultaat bereikten wordt gegarandeerd, dat zij na vier lessen overal kunnen dansen. Inlichtingen dagelijks van 11 tot 12 en van 2 tot 9 uur.

Zijt Gij Abonné

van het rijk Geïllustreerde
 Maandblad

**NEDERLANDSCH INDIË
 OUD EN NIEUW**

Zoo niet, vraag dan gratis proefnummer
 aan bij de Administratie

— PRIJS PER JAARGANG f 20.—

Te voldoen in twee halfjaarlijksche termijnen
 van f 10.—

Losse nummers f 2.50

Nobelstraat 20 Den Haag

— Telefoon H. 1987* —

Jaarmarkt te Soerakarta. In Juni-Juli a.s. zal te Soerakarta een pasar malam worden gehouden, uitgaande van den Bond van Inlandsche handelaren in Indië; het hoofdcmité zal gevormd worden uitsluitend door Javanen.

Een Indisch statistiekrecht. Het dagelijks bestuur van het Centraal Industrieel Verbond heeft zich tot de Tweede Kamer gewend met een adres inzake het voornemen der Indische Regeering tot het invoeren van een statistiek recht van 1/4 pct. Op verschillende gronden betoogt het bestuur, dat een dergelijke heffing te bezwaren zal zijn en dringt aan op ten hoogste 1 tiende pct. recht der in- en uitgevoerde goederen.

Portretten der Koningin. Het Alg. Ned. Verbond stelt f 1000.— beschikbaar voor portretten der Koningin, om die te verspreiden in Oost- en West-Indië.

Resident Jonquière. Aan den resident van Jogjakarta P. W. Jonquière is op zijn verzoek met ingang van 2 Maart eervol ontslag verleend.

De Papandajan in werking. Een Aneta-telegram meldt: Het Mijlwezen adviseerde de bevolking te waarschuwen, dat de mogelijkheid van een eruptie bestaat in verband met verhoogde werking van den Papandajan.

De Papandajan is een zeer bekende en druk bezochte, werkzame vulkaan (2622 M. hoog) in de Preanger, ten Z.W. van Garoet. De laatste groote uitbarsting dateert van 11 Aug. 1772.

De begroting voor 1925. Door verschillende alsnog in acht te nemen bezuinigingen bij onderscheidene departementen, tot een totaal bedrag van f 3.900.000.—, zal voor 1925 een kloppende Ind. begroting worden verkregen, volgens een Aneta-telegram.

Mr. A. van Gennep. De in den laatsten tijd veel besproken president van het N. I. Landbouw-Syndicaat, Mr. A. van Gennep, heeft bij een val van zijn paard het rechterbeen gebroken.

Strapport. Blijkens opgaaf van gerapporteerde pestgevallen kwamen in de week van 17—23 Dec. j.l. op Java in totaal 245 gevallen voor.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Jaar-Interviews.

Het Soer. Hbl. (van 31 Dec. 4e bl.) geeft de inzicht en weer van een aantal vooraanstaande figuren uit ambtelijke en particuliere wereld in Indië, omrent de belekenis van 1923 en de verwachtingen voor 1924.

De heer W. Frijling, vice-president van den Raad van Indië, spreekt zich uitsluitend uit als voorzitter der Bezuinigingscommissie. De algemeene indruk van heer Fr. is, dat de bezuinigingscommissie over het afgelopen jaar vruchtdragend werk heeft tot stand kunnen brengen. Wij zijn op weg naar de kloppende begroting voor 1925. Het jaar 1924 zal nog verdere vragende van eenige categorieën van ambtenaren velen van de burgerij. Het zou echter te gewaagd zijn, alleen op grond van het verkrijgen eener kloppende begroting optimistische verwachtingen te baseeren op de toekomst. De heer Fr. zou het voor den gouverneur-generaal van Nederlandsch-Indië, in aanmerking genomen de financiële omstandigheden waaronder het bestuur over Indië aanvaard heeft, reeds een belangrijk succes achten, wanneer hij voor 1925 een kloppende begroting voor den gewonen dienst zal weten te bereiken!

Schout-bij-nacht A. F. Gooszen verklaart, dat de toestand in den Pacific meebrengt, dat de mogelijkheid tot enig conflict niet is uitgesloten. De toekomst der marine hangt geheel in de lucht. De heer G. verwacht echter, dat door het nieuwe ministerie nieuwe plannen tot den wederopbouw van de marine zullen worden ingediend, bij welke plannen naar zijn overtuiging de maritiem-technische lijn van het thans verworpen ontwerp-Vlootwet zal worden gevolgd.

De heer mr. dr. Schumann, voorzitter van den Volksraad, wijst op den vruchtdragenden arbeid van het college in 1923 op economisch en staatsrechtelijk terrein. Op economisch gebied: afhandeling van de wijziging van de koelie-ordonnantie; het hoogovenbedrijf Z.O.-Borneo. Op staatsrechtelijk gebied: de afdoe-

ning van de provincie- en regentschapsordonnantie, alsmede van de kiesordonnantie voor de provincie West-Java. Voor 1924 zal het hoofdwerk van den Volksraad zijn, dat, waar iedereen thans naar uitkijkt: de salarisherziening.

De heer E. Helfferich, directeur van het Straits und Sunda Syndikat's Administratiekantoor, meent, dat een steunactie voor den Indischen gulden behoort te worden ondernomen door doelmatige credit-operaties. Voor de Europeesche cultures in Indië belooft 1924 een uitstekende tijd te zullen worden.

De heer mr. Cohen, regeeringscommissaris voor de bestuurshervorming, wijst op de in 1923 tot stand gekomen provincie- en regentschapsordonnanties en op de maatregelen tot instelling van de nieuwe gemeenschappen, die in 1924 zullen worden getroffen. Voor de rustige ontwikkeling van Indië acht hij dit alles van groot belang.

De heer mr. 's Jacob, voorzitter der Kamer van Koophandel te Batavia, oordeelt dat het lot van het handelsverkeer afhangt van den uitslag van den strijd tusschen de destructieve en de opbouwende krachten, die men in de wereld zich ziet afspelen. Afgescheiden dus van mogelijke verdere belangrijke stoornissen in het productie- en verkeersproces in de wereld, mag men echter wel verwachten, dat in 1924 de depressie nog sterker zal doorwerken dan in 1923, meent de heer 's J. De wet van de zuinigheid, die zoowel aan de regeering als aan de ingezetenen is opgelegd, dwingt in het algemeen tot inkrimping van den levensstandaard en versobering van de levensbehoeften. Het ziet er dan ook wel naar uit, dat de importhandel voor 1924 rekening zal hebben te houden met nog mindere afzetten, dan in het voorafgaande jaar. Aan den anderen kant mag men echter verwachten, dat deze toestand zal prikkelen tot vermeerdering van de productie, en zal leiden tot grooter aanbod van uitvoer van Indische producten. Over het algemeen ziet het er wel naar uit, dat in de tijdsomstandigheden meer goodwill zit voor den uitvoerhandel, dan voor den invoerhandel.

De heer mr. dr. H. Westra, adjunct-regeeringscommissaris voor de bestuurshervorming, ond-attaché aan het Nederlandsche gezantschap te Tokio, uit zich over den toestand in den Pacific, welke ontwikkeling z.i. voor een goed deel van China afhangt. Hij hoopt, dat voor het Chineesche bestuursprobleem een internationale oplossing te vinden zal zijn, want anders vrees hij een conflict, dat zich dan in deze wateren zal uitspelen en waarbij de Nederlandsche staat waarschijnlijk niet neutraal zal kunnen blijven.

De heer B. G. J. Wijnberg, wnd. lid van de Factorij, speciaal voor bankzaken, kan constateren, dat de resultaten van het bankbedrijf in 1923 in het algemeen niet onbevredigend zijn geweest. Zijn idee is, dat zoo lang het buitenland zooveel belangstelling blijft toonen voor de groote exportproducten, en de prijzen zich op het tegenwoordige niveau kunnen handhaven, de toekomst van Indië met vertrouwen kan worden tegemoet gezien voor zoover het het bankwezen betreft.

Op den duur moet zich de gunstige toestand in de cultuurs weerspiegelen in de uitkomsten van den import. Ongetwijfeld zal het bankbedrijf in 1924 van deze te verwachten opleving de goede vruchten plukken!

De heer N. van Zalinge, lid van de directie der K. P. M., heeft redelijke verwachtingen voor de toekomst van de scheepvaart, naar, van en in den Archipel.

De heer W. Muurling, hoofdvertegenwoordiger van de Bataafsche Petroleum Mij. in Ned.-Indië, sprekende over de aardolie-industrie, zegt o.m.: Zoolang Indië in uitzonderingsbelastingen, waarmee het bepaalde bedrijven tref, heil zoekt, kan van een gezonde ontwikkeling dier bedrijven geen sprake zijn. De commissie tot herziening van het belastingstelsel, die tot taak heeft het bestaande belastingstelsel dusdanig te hervormen, dat de uitzonderingsbelastingen verdwijnen, heeft in haar voorstel van de nieuwe vennootschapsbelasting wel aan dat deel van haar opdracht voldaan, maar in de uitwerking van de nieuwe belasting zoo weinig rekening gehouden met de bezwaren, welke tegen de huidige inkomstenbelasting zijn aangevoerd, dat haar verslag toch weinig bevrediging viadt.

Ten slotte ontleenen wij deze regelen aan een kort overzicht, door den heer Kern, het hoofd van het Kantoor voor Inlandsche Zaken, van de Inlandsche beweging gegeven: Over het algemeen is de belangstelling voor wat er buiten Ned.-Indië in de Mohammedaansche wereld voorvalt, toegenomen. Op het S. I. congres te Madioen werd beloofd, dat aanraking gezocht moest worden met het Centraal Chifafat Comité in Engelsch-Indië. In een motie werd vastgelegd, dat het congres de verkiezing van den nieuwen Chalief Abdoel Madjid wettig verklaarde. De gods-

Hotel „de Leeuwerik”
 KRUISSTRAAT 30-32 :: HAARLEM
 TELEFOON 514

BESCHIKBAAR.

Huis van den Eersten Rang
 CENTRALE VERWARMING.

NEDERLANDSCHE HANDEL - MAATSCHAPPIJ

Gestort Kapitaal / 80,000,000.-
Statuair Reserve - 19,769,180.-
Buitengewone Reserve - 22,660,000.-

Hoofdkantoor: AMSTERDAM.
Agentschappen te ROTTERDAM en 'S-GRAVENHAGE.
Vestigingen in Nederlandsch-Indië,
Straits-Settlements, Britsch-Indië, China en Japan.
In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Transferten
Incasseringen en Financieringen.
Schriftelijke en Telegrafische Credieten.
Reiscredietbrieven.
Deposito's.
Rekeningen-Courant.
Administratie van Effecten en alle andere Bankzaken.

't SPORTHUIS

v/h E. ARNOUITS
GRAVENSTRAAT tegenover de Bonneterie DEN HAAG

HEEREN
MODE
ARTIKELN

PRIMA

Engelsche
Regenjassen
voor
Dames en Heeren.

Wanneer U PERIODIEKEN

wilt uitgeven, wend U dan tot ons. Wij zijn daarvoor speciaal ingericht en kunnen derhalve voor

goede en tijdige aflevering

zorg dragen. Desgewenscht verzorgen wij voor U de

Administratie en Expeditie

Onze rotatiepersen staan gereed voor uw **grote op-lagen**, onze prima snelpersen voor die tijdschriften, waarbij het vooral op **kunstdruk** aankomt

N.V. Drukkerij Ten Hagen

Nobelstr. 20, Den Haag, Tel. H. 1987*

Nederlandsch Administratiekantoor

Hoofdkantoor: WILLEMSPARKWEG 4 - AMSTERDAM

Bijkantoor: 's-HERTOGENBOSCH, Parade 1, Tel. No. 1079

ALLE BANKZAKEN

Verstrekt gratis advies betreffende alle fondsen en aandelen, verhandelt valuta op termijn, belast zich met uitvoering van orders op de Amsterdamsche Beurs. S.

ROTTERDAMSCH LLOYD

Directie: W.M. RUYS & ZONEN - ROTTERDAM

Geregeld MAIL- en PASSAGIERSDIENST van ROTTERDAM naar NEDERLANDSCH-INDIË met aansluiting naar alle havens in den IND.-ARCHIPEL

LUXUEUS INGERICHTE MAILBOOTS met alle voorzieningen van draadloze telegrafie en onderwater-sigitaal.

dienstige periodieken wijdden geregeld besprekingen aan verschijnselen in de overige Moslimsche wereld, zoowel op sociaal als religieus gebied. De strijd tuschen onderwetsche geloovigen en modernisten, die reeds jaren geleden naar deze gewesten werd overgebracht, zette zich in het afgelopen jaar op dezelfde wijze in tijdschriften en dispuuten voort.

Militaire Vereenigingen.

Den 16en Dec. had te Bandoeng een algemeene vergadering plaats van den Bestuurdersbond van V. V. L. Op het oogenblik dat een Eur. onderofficier de pers suggereerde, dat de officieren in de waardeering van den gecritiseerden maatregel aan zijn zijde stonden, gelastte de pl. mil. commandant den aanwezigen militairen de zaal te verlaten. Den heer Zentgraaff geeft dit „incident te Bandoeng” aanleiding om in het Bat. Nwsbl. van 18 Dec. zijn aandacht te concentreeren op het standpunt van het legerbestuur ten opzichte van den minderen militair.

De 1e luit.-adj. S. Tulp betoogt, in antwoord hierop, in het Bat. Nwsbl. van 20 Dec., dat de militaire vereenigingen trachten volgens hunne door de Regeering goedgekeurde statuten, de belangen der leden te behartigen op gepaste wijze, middels het indienen van verzoekschriften aan de bevoegde autoriteiten. Streeft nu eene militaire vereeniging op eene of andere wijze het doel voorbij, dan kunnen en zullen de militaire autoriteiten ongetwijfeld terstond ingrijpen; in het tegengestelde geval zouden zij eenvoudig in hun plicht te kort schieten. Omgekeerd heeft het legerbestuur in de organen der vereenigingen een zeer waardevol middel om van de nooden en behoeften der militairen, zoals die door hen gezien worden, op eene voor de krijgslucht niet schadelijke wijze kennis te nemen. Het wil schr. voorkomen, dat de heer Zentgraaff dit groote voordeel in zijne beschouwingen over het hoofd ziet, hetgeen te betreuren is, omdat het groote publiek in het algemeen het orgaan der militaire vereeniging O. A. B. niet leest en daardoor niet weet, dat de toon van dat periodiek in het algemeen volstrekt niet ongepast is.

De Loc. (van 20 en 22 Dec.) bespreekt, in hare artikelen *Geest acht!* en *Belasting S. G. M.*, de heffing van inkomsten-belasting van de mindere militairen vanaf 1 Jan. 1924. Het Bat. Nwsbl. (van 22 Dec.) bestrijdt de desbetreffende inzichten van de „Loc.” en wijst er op, dat de zaak in den Volksraad openbaar behandeld is en door den legercommandant toegelicht en verdedigd. Daarbij vond het beginsel geen ernstige bestrijding; zelfs de heer Aag, de warme verdediger der belangen van den minderen militair, erkende dat de billijkheid werd gediend.

Het Congres van het N. I. O. G. te Soerabaja.

De *Locomotief* (van 27, 28, 29 en 31 Dec.) bevat het verslag van het 29ste congres van het Ned.-Ind. Onderwijzers Genootschap. De algemeene vergadering kwam zoo goed als geheel te staan in het teeken van de salarisactie. Volgens den voorzitter van het hoofdbestuur, den heer Harkink, wordt de salarisering van de Indische landsdienaren in het algemeen aan een totale herziening onderworpen, door een daartoe van regeeringswege ingestelde commissie. Die commissie heeft tot taak gekregen in de allereerste plaats een regeling te ontwerpen, waar systeem in zit, systeem met betrekking tot de onderlinge verhoudingen en systeem met betrekking tot de geleidelijke invoering van een „inheemsch” bezoldigingsstelsel. Deze commissoriale arbeid zal alzoo van zeer groote beteekenis zijn voor de toekomst, en zal verstrekkende gevolgen hebben. Dit brengt noodzakelijk de salariskwestie naar het eerste plan en op den uitersten voorgrond daarvan.

M.O.-congres te Bandoeng.

De Vereeniging van Leeraren bij het M. O. heeft haar jaarvergadering te Bandoeng gehouden. In de *Locomotief* (van 29 en 31 Dec. en 2 Jan.) lezen wij, dat de heeren dr. F. W. Stapel en J. H. Kok een inleiding hielden over de aansluiting van lager- en middelbaar onderwijs.

Dr. Stapel wees o.m. (de *Java-Bode* van 2 Jan., 2e blad vermeldt zijn volledige rede) op het dalend peil van de lagere school, vooral nu het Fransch verviel. Spr. zeide, dat minister de Visser door de afschaffing van het Fransch het onderwijs geen dienst heeft gedaan. (Applaus).

Dr. Van Bart legde den nadruk op hetgeen gezegd is over de afschaffing van het Fransch. Het Fransch was de geschiktste maatstaf ter beoordeeling. Spr. zou een actie gevoerd willen zien om het Fransch op de lagere school weer in te voeren. Met genoegen constateerde spr., dat hier aanwezige vaklieden zich over het Fransch uitspraken.

BESCHIKBAAR.

DE BAS & Co., Bankiers

HEERENGRAGHT 17 - 'S-GRAVENHAGE

BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN

:: Safe-Inrichting

De heer J. H. Kok was verheugd over het feit, dat inspecteur van het lager onderwijs ook voorstander van *weder-instelling van de toelatingsexamens* voor H. B. S.

Dr. Vermeulen leidde het onderwerp: *aansluiting middelbaar tot hooger onderwijs* in.

Volgens dr. Vermeulen zouden voor verbetering wegen zijn: of het middelbaar, of het hooger onderwijs veranderen, of beide. Hij zou de H. B. S. niet w. redden, ook de gymnasia niet, maar zoo spoedig mogelijk lycea willen zien ingevoerd.

Prof. dr. J. Clay vroeg of de vereeniging van leer- als zoodanig niet een stoot zou kunnen geven in richting van de Bandoengsche actie voor een *inrichting tot opleiding voor de universaliteit*. Ongelukkig wijze zijn de lyceumweitten van de baan geraakt, cieel ingetrokken. In het nieuwe adres legt het coe- er den nadruk op, dat het toch wenschelijk blijft Indië een lyceum te stichten. Het comité heeft anders een aantal antwoorden gekregen in de richting van onderwijs aan een klassieke afdeling. Het be- rijke is, dat op die basis een kostenberekening maakt kon worden. De kosten zijn zoo gering, dat in den malaisietijd wel de stichting van een lyc- mag vragen. Spr. zou zulk een onderzoek bij de ou- ook elders willen laten doen. Het comité wil niet lyceum stichten, ergens, maar elke burgerschool lyceum maken. Daarmede wordt dan tevens tege- gekomen aan hetgeen gezegd is over de aansluiting het hooger onderwijs. Spr. was het niet met dr. S- eens, dat ook op de lycea weer splitsing gebracht worden; zoo groot zijn de verschillen in de eis- niet. Zeer gaarne sloot spr. zich aan bij hetgeen Vermeulen heeft gezegd omtrent de *zelfwerkzaam- van de leerlingen*; de leeraar heeft daarbij een zeer langrijke taak; de hoofdzaak is niet een groote veelheid parate kennis, maar het vermogen om ke- in een bepaalde richting te verwerven.

De heer ir. Asjes meende niet, dat *meer zelfstudie* aan de latere studie ten goede zou komen. Het *studeeren* heeft veel bezwaren, 40 pCt. der te Delft geschrevenen komen niet tot hun doel; spr. gel- aan studiewang, met name in de eerste jaren van hoogeschool.

Dr. Vermeulen kon dit eenigermate toegeven; moet toenadering zijn. Het dwingen tot *studeeren* ho- echter niet een bepaalde studiemethode in. Spr. niet zijn vertrouwen kunnen geven aan iemand, steeds geleid was.

Ir. Asjes heeft dit ook niet gezegd; hij doelde al- op de eerste studiejaren.

De voorzitter, de heer Kromsigt, noemde de respon- colleges, waarover eenige gedachtenwisseling ontst- Prof. dr. Clay zeide, dat er aan de Technische g- school te Bandoeng geen volledige vrije studie De vrije studie in Delft leidt tot de zeer onvruc- voor den repititor. Er zijn studenten, die komen te studeeren, anderen om het diploma te behalen- laatsten zijn zeer talrijk geworden. De vrije studie voor hen dwaasheid zijn. Vrijheid van stude- wordt vaak vrijheid van niet-studeeren. Spr. noe- de studiemethoden van Oxford en Cambridge, wa- de colleges des avonds onder toezicht van een j- wordt gestudeerd. Vrijheid moet niet gegeven, v- verworven worden. Te Bandoeng bestaat de eerste 2- jaar geen, de volgende twee wel vrije studie. (Appl- De voorzitter zeide toe de zaak der lycea bij de deelingen aanhangig te maken. Hij achtte de ja- gadering in menig opzicht zeer nuttig geweest.

UIT DE INLANDSCHE PERS.

De onderdrukking van de Indische partijpolitiek I.

Zoals bekend is, schrijft de persoon „Be-be” in „Perniagaan” van 28 September 1923, wil Dr. Rijn het werk van de Inlandsche Pers in Ned.-Indië ken, sedert zij den moed heeft hare zoogenaamde giftigde overtuigingen in het openbaar te uiten en verspreiden.

Die overtuigingen brengen zijns inziens Dr. Rijn in de war bij het zoeken naar middelen en het berad- van zulke maatregelen, die de schadelijke uitwerk- van het verspreide gif moeten beperken.

Het stopzetten van elke Drukkerij en het aanspre- van de gestarte waarborgsom worden door Dr. Rijn beschouwd als de beste maatregelen, welke men deze nemen kan.

IN KRINGEN

waar men tot oordeelen bevoegd is, beschouwt men Aambeienzalf van broeder Benedictus als het eenigst, nooit falende middel. Prijs p. p. f. l. — Verkrijgb. bij de voorn. drogisten

Confiserie en Chocolaterie Royales
J. A. KRUL
 Salon de Rafraichissements
 NOORDEINDE 44 DEN HAAG

ERNEST CASSUTTO TANDARTS
 (Lid van de Vereeniging „Oost en West“)
Prins Mauritsplein 3
 (Plantsoengedeelte)
 (VROEGER Fred. Hendriklaan) Telefoon SCH. 61
 LAGE VASTE tarieven

Elke Drukkerij is een bedrijf dat het maken van winst beoogt. De oprichting van zulk een bedrijf stelt geen geringe geldelijke eischen, en, aangezien de meeste Inlanders er geldelijk zwak voor staan, zoo is het duidelijk dat één persoon zulk een belangrijke som niet kan aanbrengen, doch dat men ten deze aangewezen is op den geldzak van vele anderen.

Het is op die wijze, dat tal van Inlandsche vereenigingen in staat zijn geweest verschillende Drukkerijen op te richten. Het moge nu waar zijn dat de Indische Regeering de leiding geeft aan de Indische economische evolutie, even waar is het, dat zij den vrijen vooruitgang van het Inlandsche Drukkersbedrijf ongaarne ziet, hoofdzakelijk omdat zij in zijne actie zoo veel stof ziet, dat tegen de begrippen van overheersching ingaat.

Vroeger, toen het Inlandsch element nog aan geen eigen Drukkerijen dacht, werden de Inlandsche bladen gedrukt op de Drukkerijen van vreemdelingen, doch, nadat dat element geleidelijk in de politiek werd medegesleept, heeft men begrepen dat, als de Inlandsche volksstem behoorlijk tot haar recht zou komen, men over eigen drukkerijen moest beschikken.

Die volksstem werd al krachtiger en krachtiger en dit feit dwong de Regeering om hare tanden te laten zien in den vorm van krachtige maatregelen, zoodra een giftig en met de wet in strijd artikel in één der bladen verscheen.

Doch de journalisten leerden hunne neigingen dien-tengevolge niet af; integendeel, overal werd hunne stem opstandiger en verzeen hunne drukkerijen als paddestoelen uit den grond.

Waar één verdween, kwamen er twee op, met het gevolg, dat de Regeering op post ging staan en als waker optrad.

Het overwegen aan weerszijden van deze tegenstrijdige belangen schijnt, volgens den schrijver, aan Dr. Rinkes het medicijn aan de hand te hebben van eene soort siroop, die het gif van de Inlandsche Pers kan bestrijden en wel door het uitoefenen van druk op de Inlandsche Drukkerijen en de daaraan verbonden waarborgsom.

In de praktijk bestaat de uitoefening van dien druk in den maatregel van het stopzetten der opstandige Drukkerij en het aanspreken van de waarborgsom.

Het dag-, week- of maandblad verschijnt dan niet meer en kan dienengevolge geen slechte invloed meer worden uitgeoefend.

Deze maatregel lijkt nu wel heel mooi, zegt de schrijver, doch hij wil liever zijne meening opschorten, in afwachting van de in den maak zijnde ordonnantie, op voorstellen van Dr. Rinkes.

Of de gevolgd gedraglijn veel zal uitwerken, moet, zijns inziens, worden betwijfeld, niet het minst, omdat men, naar verluidt, de nieuwe ordonnantie wil toepassen op nieuwe Drukkerijen, zoodat de bestaande Drukkerijen daar buiten zouden komen te vallen en derhalve niet zouden kunnen worden opgeheven.

Hoe het zij, Dr. Rinkes moge zijne hersens ook nog zoo scherpen, hij kan er van overtuigd zijn, dat men van de zijde der Inlandsche Pers wel de noodige tegenmaatregelen zal weten te vinden.

De tegenwoordige houding, welke Dr. Rinkes ten opzichte van het Inlandsch element aanneemt, is voor den schrijver eene bron van voortdurende overdenking.

Eertijds Regeeringsadviseur voor Inlandsche en Arabische zaken, werd hij destijds door het Inlandsch element beschouwd als eene beminde moeder, aan wie men zoodanig vertrouwen had geschonken, dat men de zaken, die het volk bezwaarden, gerust bij haar durfde voorbrengen.

Thans zijn de verhoudingen zoodanig veranderd, dat het volk zijne bezwaren voerbrenge in de Inlandsche bladen, opdat zij spoedig ter kennis kunnen komen van de vaderlijke autoriteit, doch met het ongelukkige gevolg, dat de vroegere moeder daarover ernstig vertoerd is en de lippen toenaait van hen die zich durven uiten.

Dr. Rinkes is blijkbaar ten einde raad en vergeet dat men de opvoedingswijze van het kind van vroeger niet kan vergelijken met die van het kind van heden. (Wordt vervolgd.)

UIT DE CHINEESCHE PERS.
 (Slot).
 Over den toenmaligen Chineeschen Dokter Tsoebitin schrijvende, die eene zekere reputatie genoot, merkt

M. A. VREESWIJK
 WIJNHANDEL - UTRECHT
 Uitvoerige Prijscurant op aanvraag gratis.

men in de „Keng Hwa Poo” op, dat de inlichtingen van den geschiedschrijver verschillen van die, welke in Deel I pag. 12 van het werk van den Archivaris De Haan voorkomen.

Deze laatste zegt dat deze Chineesche Geneesheer naar Nederland werd medegenomen door den Gouverneur-Generaal Van Hoorn, die veel met de Chineezen op had, en die als zijn huisdokter had dienst gedaan.

Volgens den geschiedschrijver nam de Landvoogd Van Goens hem mede naar Nederland en wel op last van den Raad van Indië, die verlangde dat hij den aan eene ernstige ziekte lijdenden Gouverneur-Generaal op zijne reis naar Patria zou vergezellen.

Hoe het zij, de Chineesche dokter bleef langen tijd in Nederland en werd vanwege zijne medische talenten door tal van personen van naam gewaardeerd.

Teruggekeerd te Batavia werd hem het recht van het naderen van een zonnenscherm toegekend en had hij ten paleize van den Landvoogd altijd toegang.

Hij mocht alleen aan dezen en aan personen van bepaalde kwaliteit geneeskundigen bijstand verleenen.

De Landvoogd Maatsuijker had meer op met de Chineezen dan met Inlanders omdat de eersten behalve als goede landbewoners ook op andere wijze vele goede diensten aan het bestuur bewezen.

De Chineezen kwamen, evenals de Europeanen in den regel in Indië aan met leegte handen, doch de eerstgenoemden waren intelligent en vonden altijd door arbeid een levensbestaan.

Die enthousiaste stemming veranderde evenwel naar gelang het aantal Chineezen toenam en naarmate de corruptie der Compagnies-dienaren, tengevolge van het omkopen door Chineezen, ernstige vormen aannam.

Over den Gouverneur-Generaal Diederik Durven die van 1 Juli 1729 tot 28 Mei 1732 het gezag in handen had, is de geschiedschrijver slecht te spreken.

Zijn leelijke naam stond zeker in verband met de vele gedurfd onbehoorlijke handelingen, welke hij uithaalde.

Altijd in de eerste plaats denkende aan zich zelf, had hij bovendien een heftig temperament, dat zich uitte in hevigen toon.

Geen vrouw was veilig en de persoon, die ten deze de behulpzame hand bood, was de Luitenant Chinees Seng Kong.

Dit ongunstig oordeel wordt bevestigd door hetgeen de heeren De Haan en Prof. Veth schreven over den persoon van den Landvoogd Durven, onder wiens bewind iedereen zich op de ordinairste manier trachtte te verrijken.

Het waren destijds moeilijke dagen voor de Chineezen te Batavia, die in het jaar 1740 gevolgd werden door daden van wreedheid, welke men, volgens den schrijver, het best doet niet nader te beschrijven.

Hoewel het Chineesche element destijds, wegens zekere goede kwaliteiten, op prijs werd gesteld, zoo werd op de toelating in Ned.-Indië toch wel gelet.

Wanneer zij kwamen in het belang van den handel of van industrie, zooals o.a. voor de suikermolen van Tengkua te Angka, dan werd wel eene uitzondering gemaakt.

De Gouverneur-Generaal Van Hoorn stond sympathiek tegenover de Chineezen en deed het voorstel het aantal Chineesche wijken uit te breiden.

Eene belangrijke toename van de Chineesche bevolking was daarvan het gevolg.

Elk naar China terugkeerend zeilvaartuig liet een aantal Chineezen achter, die door hun durf en door hunne andere goede eigenschappen de Compagnie belangen behartigden.

De toelatingsbewijzen, welke werden verleend, leverden wel winsten op.

Doch er waren ook lieden die geen werkkring konden vinden, uitzwermden en onder leiding van een uit China gevluchten Mandarijn, met name Thioe Sia, de hoofdplaats Batavia en omstreken onveilig maakten.

Toen in het jaar 1738 de oud-Gouverneur-Generaal van Ceijlon Baron van Imhoff (*) te Batavia kwam en zitting nam in den Raad van Indië, werd de regering gemaakt dat deze werkelooze en ongere Chineesche zwervers naar Ceijlon zouden worden gezonden, ten einde aldaar in de tuinen met kanceelaanplantingen te worden te werk gesteld.

In de Chineesche kroniek schrijft men over dit feit dat tal van Chineezen werden gevat en in de gevangenis opgesloten en dat de onderschouten ter plaatse zich daarbij van een ongunstige zijde deden kennen.

Geld speelde daarbij een groote rol en zij, die over

*) In de Chineesche Kroniek genaamd „Balong Pwang Himbok”.

BESCHIKBAAR.

Om goede zaken te maken
 is het noodig goede waar te leveren. Doch het publiek moet weten dat gij die levert. Dat bereikt gij alleen door **goede en voortdurende reclame.**
 GEBRUIK DIT BLAD
 VOOR UW
Reclamecampagne.

V. MASSARO
 KAMPERSINGEL 50 - HAARLEM
 LEVERANCIERS VAN MARMER, MOZAIEK, STEEN- EN HOUTGRANIET VLOEREN, LAMBRIZEERINGEN, AANRECHTBLADEN GOOTSTEENEN, TRAPPEN, PLINTEN enz.
 CONSTRUCTEUR VAN BETONWERKEN
 Specialiteit in KUNSTSTEEN EN KUNSTMARMER

BIJ UW BEZOEK AAN
BRUSSEL, OSTENDE of BLANKENBERGHE,
 bemerkt U, dat Uw kleederen gekreukt, gevlekt of gescheurd zijn.

U kunt ze moeilijk missen Geen nood
Wij Reinigen en Persen Uw Kleding terwijl gij slaapt!

THE AMERICAN EXPRESS CLEANERS AND TAILORS
 hebben eigen ateliers te
BRUSSEL, OSTENDE, BLANKENBERGHE,
 Palace Hotel 39 rue Royale Hotel Excelsior
 Astoria Hotel Royal Palace Hotel Belle Vue
 Grand Hotel rue de la Limite Grand Hotel

Onverschillig waar U logeert, wij Stoomen (binnen 24 uren) Reinigen, Verven, Repareeren, Keeren, Plisseeren, Stoppen (American Stoppage) alles zoo vlug en zoo goedkoop, dat wij reeds vele Hollanders onder onze trouwste Cliëntèle mogen rekenen.
 Indien Uw verblijf zoo kort is, dat Gij in een der bovengenoemde plaatsen niet overnacht, dan reinigen en persen wij Uw kleding,
 terwijl gij Uw courant leest of even een brief schrijft.

American Express Cleaners & Tailors
 Prop.: M. ANDRÉ,
 4 rue Grétry, BRUSSEL
 (eerste Zijstraat rechts op den Boulevard komende van de Place Brouckère).

PIANO's
RIPPEN
 P. Heinstraat 42
 DEN HAAG
 Ook in huur en in huurkoop

Heeren- en Dameskleeding naar Maat

Billijke Prijzen Prima Stoffen Eerste Snit

Gelegenheid tot Abonneeren

AANBEVELEND,

WILLEM VAN HOUT

MOLENSTRAAT 47B TEL. H. 2324

BESCHIKBAAR.

STENDERT BRUIN

VALERIUSSTRAAT 70-72 LUBECKSTR. 31
DEN HAAG

Manufacturen
Lingerieën
Bonneterie
Tricot Onderkleeding
waaronder
Janssen & Tilanus
Vriezenveen

Dames-
Confectie
met speciale
Maatafdeeling

FILIAAL: Neptunusstraat 76-78, SCHEVENINGEN

ARBEIDSBEURS VOOR DEN OUD-IND. MILITAIR

Gevestigd te NIJMEGEN

Oude Varkensmarkt 41-43 Telefoon 1867

Geopend van 9-12 v.m. en van 2-4 uur n.m.
Zaterdags na 12 uur gesloten.

Directeur: A. VAN BOXTEL.

Correspondentschappen in vele plaatsen.

Correspondentschap te

AMSTERDAM, J. van Loggen, Cilliersstraat 30.
DEN HAAG, G. J. L. Verhoeven, Valkenboschkade 34.
ROTTERDAM, J. F. Ferwerda, Calandstraat 24a.
ARNHEM, G. J. Hoefink, Emmastraat 58.

N.N. Werkgevers!

Bovengenoemde Beurs stelt zich ten doel Oud-Indische Militairen aan den arbeid te helpen.

Zij is nagenoeg te allen tijde in staat om degelijke Oud-Indische Militairen beschikbaar te stellen voor verschillende betrekkingen, als bijvoorbeeld:

Boekhouder, Kantoorbediende, Concierge, Huisbewaarder, Portier, Fabrieksopzichter en -waker, Jachttopziener, Magazijnmeester, Magazijnknecht, Wissellooper, Ploegbaas, Depôthouder, Huisknecht, Hulpmonteur, Stoker Centrale Verwarming, Knecht van de Apotheek en ander personeel voor Zieken- en Weeshuizen, waaronder ook gediplomeerde Verplegers, Controleurs en Wakers voor den Nachtveiligheidsdienst, Telegrafisten en Telefonisten, Koks, enz., waaronder geschoold Personeel.

De personen zijn allen vrij van militaire plichten. Gaarne houdt zij zich aanbevolen voor Uwe aanvragen om personeel, zowel hier te lande als in Ned. Oost- en West-Indië.

Vleeschhouwerij en Spekslagerij annex Fijne Vleeschwaren

Danckertstraat 62 hoek 2de Sweelinckstraat
DEN HAAG - TEL. M. 5975

Levert uitsluitend eerste kwaliteit
versch RUND-, KALFS- en VARKENSVLEESCH
tegen sterk concurrerende prijzen.
Aanbevelend: C. D. WESTPHAL.

geldmiddelen beschikten, konden zich gemakkelijk uitkopen.

Het kwam dus op de armsten neer, die weg werden gevoerd en onderweg in zee werden geworpen.

De Chineesche schrijvers, over die daden ontstemd, wijten die gruweldaden aan Baron Van Imhoff en aan den Kapitein-Chinees Loen Hoe Kong, die zich niet tegen deze wreede handelingen durfde verzetten.

Over dezen Chineeschen officier wordt nog gezegd, dat hij, in het belang van het behoud zijner functie, steeds het noodige zilver aanbood;

dat hij de Europeanen tegenover de Chineezzen liet begaan;

dat hij zoowel goeode als arme Chineezzen in de gevangenis liet opsluiten en ze 's nachts in zee liet verdwijnen, alles met het doel om zijne rasgenooten de noodige vrees voor zijn persoon aan te jagen.

De schrijver wijst daarbij op het feit, dat men niet alle Europeanen van wreedheid kan beschuldigen, omdat de meesten hunner niet wisten al wat er op het Kasteel gebeurde.

Het waren de Compagniesdienaren, die van hoog tot laag de verwickelingen uitlokten.

Literatuur-Overzicht.

Bibliographie van Zuid-Sumatra.

Als uitgave van het Zuid-Sumatra-Instituut is (bij de Ned. Boekdr. v/h. H. L. Smits te 's-Gravenhage) verschenen:

Zuid-Sumatra. Overzicht van de literatuur der gewesten Bengkoelen, Djambi, de Lampongsche districten en Palembang. Deel I, loopende tot het einde van 1915. Door J. W. J. Wellan, Archivaris en O. L. Helfrich, oud-Archivaris van het Zuid-Sumatra-Instituut.

Dit lijvige boekdeel gedrukt in 8° formaat, bevat XXII blz. „Voorwerk“ (uittreksel der Statuten van genoemd Instituut, Voorbericht, Inhoudsopgave, Lijst van afkortingen) en 927 blz. tekst, welke verdeeld is in 6 hoofdstukken, n.l.:

- A. Boeken, uitsluitend Zuid-Sumatra betreffende.
 - B. Gegevens over Zuid-Sumatra voorkomende in officiële bescheiden.
 - C. Id. in tijdschriften en andere periodieken.
 - D. Id. in boeken, niet uitsluitend Zuid-Sumatra betreffend.
 - E. Kaarten, landverkenningen, plattegronden, enz.
 - F. Platen, photo's, teekeningen enz.
- Ten slotte: Naam- en zaakregister en Aanvullingen en verbeteringen.

Geeft deze opgave een denkbeeld van den inhoud en de verdeling der stof, de belangrijkheid van dit bibliografische standaardwerk verdient ten volle eene nadere, zij het vluchtige beschouwing.

Het eerste hoofdstuk levert in vergelijking met de andere een zeer schralen oogst; het telt nl. slechts 37 Nrs., waarvan bovendien maar enkele den wijschen naam van „boek“ verdienen, zooals uit een oppervlakkige kennismaking met de titels blijkt. Noch van Zuid-Sumatra in zijn geheel, noch van een der 4 gewesten afzonderlijk bestaat een samenvattende monografie. Dit wijst op een werkelijke leemte in onze koloniale literatuur, welke zich nog altijd niet mag verheugen in het bezit eener reeks beschrijvingen in den trant van de Britsch-Indische Districts-Gazetteers.¹⁾ Door met die magere Afd. A. hun bibliographie te openen, lieten de samenstellers²⁾ — wellicht onwillekeurig — het volle licht vallen op deze leemte.

Eerst bij het volgende hfdst. B. (tellende 215 Nrs.), komt dan ook pas ten volle aan het licht dat de samenstellers hun taak niet licht hebben opgevat. Onder de „Officiële bescheiden“, zijn bijv. ook begrepen alle Javasche Couranten (vanaf ongeveer het begin der vorige eeuw); die door te lezen en er aantekeningen uit te maken is op zich zelf reeds een reuzen-arbeid. Dan de Dagregisters van het Kasteel Batavia, de Handelingen der Staten-Generaal, de jaarlijksche Regeeringsverslagen enz. Al het met betrekking op Zuid-Sumatra daarin voorkomende is in die afd. B. vastgelegd. Een minder aangenaam, maar niettemin hoogst verdienstelijk werk!

Afd. C., met verreweg het grootste aantal titels (nl.

¹⁾ Sedert de afsluiting van de bibliographie op eind 1915 zijn wel enkele werken verschenen welke herinneren aan die Gazetteers, maar ze moeten hier buiten beschouwing blijven.

²⁾ In het Voorbericht deelt de heer Wellan mede welk aandeel de heer Helfrich, wiens naam ook op den titel is vermeld, in de totstandkoming van het werk heeft gehad.

BESCHIKBAAR.

A. HENRY - HORLOGERIE

DEN HAAG UTRECHT
Fred. Hendriklaan 248 Twijnstraat 34

EXPORT NAAR OOST- EN WEST-INDIË

1321), bevat de artikelen in tijdschriften en periodieken. De hr. Wellan zegt in zijn voorwoord hoe hij het materiaal heeft gerangschikt en wanneer hij het noodig heeft geacht korte of meer uitvoerige toelichtingen te geven bij die titels. Als voorbeeld zij gewezen op No. 719: De Oost-Indische Compagnie op Sumatra in de 17e eeuw, door N. MacLeod. Dit is de titel eener reeks bijdragen in de Ind. Gids, waaraan de bewerkers niet minder dan vier blz. toelichting geven. Ook deze afd. is dus bijzonder met de uiterste zorg en nauwkeurigheid bewerkt. Weliswaar stond hierbij den bew. het bekende Repertorium op de Koloniale Literatuur ten dienste, maar Hooykaas, wiens schepping dit werk is, en die de jaren 1595—1865 bewerkte, raadpleegde onbegrijpelijkwijls slechts Nederlandsche tijdschriften, zoodat de bew. der Zuid-Sumatra-bibliographie geheel op zichzelf waren aangewezen bij het opsporen van de zoo verscholen literatuur in vreemde tijdschriften tot het jaar 1865.

De daaropvolgende rubriek D., boekwerken niet uitsluitend Zuid-Sumatra betreffend (424 Nrs.) legt getuigenis af van groote belezenheid en bibliographische speurzinn. Men moet het bewonderen, dat de s. het hebben aangedurfd om talloze boeken door te lezen, in de hoop er iets aan te kunnen ontleenen voor hun doel. Zodoende bevat die rubriek D. tal van geschriften waarin men, alleen afgaande op den titel, niet zou vermoeden dat ze ook gegevens (en soms zeer gewichtige) zouden bevatten over Zuid-Sumatra. Het spreekt bijna vanzelf dat de s. bronnen als de Opkomst van het Ned. gezag in O.-I. en de „Realia“ bijv., die zoo belangrijk zijn in verband met de geschiedenis, niet over het hoofd hebben gezien, doch om een denkbeeld te verkrijgen van den arbeid er aan ten koste gelegd, neme men even kennis van de Nrs. 169 en 299 dezer afd. D.

Men zou alleen kunnen vragen of de s. bij hun streven naar volledigheid niet te ver zijn gegaan, door de titels der (oude, zeldzame) boeken geheel af te schrijven, waarbij den lezer zelfs geen komma wordt bespaard. Om een voorbeeld te noemen: de omschrijving van den titel van Linschoten's Itinerarium uit 1595—96 neemt meer dan een volle blz. druks in beslag, terwijl uit de daarop volgende toelichting van slechts enkele regels blijkt, dat Jan Huygen over Zuid-Sumatra zoo goed als niets gezegd heeft. Maar dit is ten slotte een kwestie van opvatting, waarover niet valt te twisten. In ieder geval is deze uitvoerigheid een bewijs te meer dat de s. geen moeite hebben gespaard om hun taak met groot nauwgezetheid uit te voeren.

Van de rubrieken E. en F., respectievelijk af 555 en 162 Nrs. bestaande, is alleen op te merken dat zij een kostelijke aanvulling vormen van de eigenlijke literatuur. Niet alleen is melding gemaakt van de kaarten en afbeeldingen die aan de beschrijving in boekwerken en tijdschriften zijn toegevoegd, maar ook zelfstandige kaarten en platen zijn vermeld; soms, als zij van ouderen datum zijn, met opgave waar zij zijn te raadplegen.

Nog lag het in het voornemen der bew. om een rubriek toe te voegen, welke een overzicht zou geven van de belangrijkste courantartikelen, waarvan echter is afgezien om redenen van beknoptheid. Doch in dat gemis kan worden voorzien door inzage te nemen van de alomtebetreffende ingerichte registers op de Nederlandsche en Indische dagbladen, die bij het Departement van Koloniën zijn aangelegd en geregeld worden bijgehouden. (Zie de nadere mededeelingen daarover in rubriek C. No. 204a).

Ten besluite een enkel woord over het Register dezer voortreffelijke bibliographie. Het schijnbaar bezwaar dat zou kunnen worden gemaakt over de verdeling van het werk in een zestal hoofdstukken, die alle dienen te worden geraadpleegd wanneer men over een bepaald onderwerp iets wil weten, wordt volkomen ondervangen door het uitstekend bewerkte en hoogst eenvoudig ingerichte register. Dit verwijst niet naar de bladzijden in het werk, doch naar de hoofdstukken A., B. enz. en vervolgens naar de Nrs. welke voor de titels staan en in ieder hoofdstuk met één beginnen. Bovendien wordt de praktische bruikbaarheid van het register verhoogd door de toevoeging, waar dit pas geeft, van een cursief gedrukte B. (Bengkoelen), D. (Djambi), L. (Lampongs), P. (Palembang) of Z.S. (Zuid-Sumatra).

En hiermede zij de model-bibliographie van de L. Wellan en Helfrich, resultaat van vele jaren ingespannen arbeid, met warmte aanbevolen aan hen die door werking of studieveld verplicht waren kennis te nemen van de ontstellende hoeveelheid, overal verspreide, literatuur over Zuid-Sumatra, thans tot hun gemak bijeenverzameld en geordend op een wijze die grooten lof verdient.

Financieel perspectief van Ned.-Indië.

Onder dezen titel eene beschouwing van Prof. Mr.

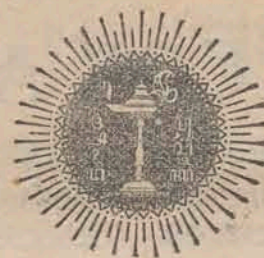
Wanneer U bij uw leverancier van Geldersche worst, de worst ontvangt met een loodje gemerkt „Anton Hunink, Deventer“, dan verzekeren wij U, dat die Worst van prima Geldersche varkens bereid is en door vakmannen gemaakt is, terwijl wij ons verantwoordelijk stellen voor de kwaliteit.

Anton Hunink, Deventer.
Hofleverancier.

S

● Genua en Marseille ●
Geregelde Koeriersdiensten
 voor passagiers.
Reisbureau LINDEMAN, 's-Gravenhage
 Rotterdam - Haarlem
 Arnhem - Groningen - Utrecht

J. A. VAN HEIJNINGEN
 FABRIEK VAN GRAFHEKKEN - SANITAIRE ARTIKELLEN
 AANLEG VAN GAS- EN WATERLEIDING
 LEVERING VAN ALLE SOORTEN
 HAARDEN, KACHELS en FORNUIZEN
 * ELECTRISCHE SMEDERIJ *
 WESTEINDE 159 TELEFOON M. 2867 DEN HAAG

ADI-POESTAKA

Boekhandel en Uitgevers-Mij.
 L. v. Meerderv. 332 - Den Haag
 Tel. M. 5611.

Hoofdepôt van de uitgaven van het
 „Java-Instituut” en van „De Commissie voor
 de Volkslectuur” te Weltevreden.
 Levering van alle Boeken op elk gebied, ook
 Buitenlandsche Uitgaven.
 Speciaal zijn we goed gesorteerd in
 Oostersche Werken.

Bij alle Boekhandelaren en bij de Uitgeefster.

**Tempel en Paleis in
 Hindoestan**

door MAURITS WAGENVOORT.

Met 25 Illustraties. Prijs: f 3.20.

Dit werkje bevat o.a. reproducties van Etsen van
 Nieuwenkamp en geeft den lezer een denkbeeld van
 de grootsche bouwkunst van Hindoes, Dravidiërs en
 Mohammedanen in Voor-Indië.

De Javaansche Danskunst

door TH. B. VAN LELYVELD.

Met 38 Illustraties. Prijs: f 3.20.

De schrijver, die op Java in kringen van Inlandsche
 groeten heeft verkeer, is de eerste, die ons op syste-
 matische wijze in het wezen der Javaansche danskunst
 inleedt.

Het werk wordt o.a. verlicht door opnamen van
 Mevrouw Linda Bandara aan de dans- en muziekschool
 te Jogjakarta, genaamd: „Krido-Besko-Wiromo”, waar-
 door de lezer o.a. op aanschouwelijke wijze kennis
 maakt met de elementaire bewegingen van den Javaan-
 schen dans.

**De Geur van Moeders
 Haarwring**

door NOTO SOEROTO.

2E DRUK.

Prijs f 3.75.

Uit de Persbeoordeelingen:

„. . . . Hier ligt een bundel Nederlandsche verzen
 van een Javaanschen dichter voor ons, wiens poëzie
 ons dwingt ze met die van onze grootste poëten te
 vergelijken. Dat is iets, wat mij boeit en onweerstaan-
 baar tot mediteeren brengt. Een boek van groot gevoel
 en hooge beschaving. Een dichter, die niet van de
 dingen, maar van hun innerlijke wezen zingt!”

IOHAN KONING in „Weekblad voor Indië”.

„. . . . Hoe devoot en hoe vol blijde ontroering
 zijn de gedichten, waarin Noto Soeroto zijn moeder
 bezingt, een hulde, sterker en dieper dan het liefde-
 lied van den minnaar, omdat ze zuiverder is en niet
 eischt of afsmeekt, maar slechts dankt en bidt en
 vereert . . . De schoonheid van zijn vaderland en
 de monumenten van de beschaving van zijn heet-
 geliefd volk brengen den dichter tot geestdrift en het
 lied rijst uit zijn ziel”

PETER V. ARKEL in „Nieuws van den Dag
 van Ned-Indië”.

(vervolg). — De vierde koloniale vacatiecursus voor
 geografen 27—29 Dec. 1923. — De inheemsche nijverheid
 op de vierde jaarbeurs te Bandoeng. — Militaire krabbeis
 (uit de oude doos), door N.

Orgaan Pol. Econ. Bond.

Jaarg. 4, No. 52. Het gezag van den Inlandschen be-
 stuursambtenaar, door M. — Economie in de desa (ver-
 volg). — Volkslectuur (vervolg). — Een oud zeer en
 een jong ideaal, door v. S. (Handelt over ontwoording).

Jaarg. 5, No. 1. Richtlijnen voor politiek en bestuur
 naar de beginselen van de P. E. B., door Engelenberg. —
 De P. E. B. in de arbeidsverhoudingen. — Volksraad-
 arbeid.

Hindoe-kunst op Java.

In het 15 Dec.-Nr. van „De Taak” geeft Dr. Martha A.
 Muses het overzicht eener lezing van Prof. C. P. Schoe-
 maker, getiteld: „Aesthetiek en oorsprong van de Hin-
 doekunst op Java”, waarin Prof. S. de hypothese
 van Dr. Bosch bestrijdt, welke niet aan de Hindoes,
 doch aan de Javanen de bouwwerken der Hindoe-
 Javaansche kunst toeschrijft. Aan het op die voordracht
 gevolgde debat nam ook ir. Maclaine Pont deel. Blij-
 kens zijn afgedrukte nabetrachting „De bouwers der
 Hindoe-monumenten”, deelt hij de opvattingen van Dr.
 Bosch.

Ned-Indië. Oud en Nieuw.

Bij veel fraaie illustraties bevat de Jan.-afl. de vol-
 gende bijdragen. Mijn bezoek aan Roti. Bladen uit dag-
 boek en schetsboek van W. O. J. Nieuwenkamp (slot).
 — Bezoek van den Gouverneur-Generaal Graaf van Lim-
 burg Stirum aan Lombok. Uit het dagboek van Jkvr.
 D. von Schmidt auf Altenstadt. — Naar den top van den
 berg Slamet (hoogte 11500 voet), met foto's van den
 heer Van Ardenne, door J. E. Jasper. — Lastige (Chi-
 neesche) poppen, door J. F. Snelleman.

Oostkust van Sumatra-Instituut. Kroniek 1922, samen-
 gesteld door Dr. T. Volker. (Amsterdam, J. H. de Bussy).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche
 pers. 1923, No. 52. Bureau voor de Volkslectuur en aan-
 verwante aangelegenheden. (Weltevreden, Drukkerij
 Volkslectuur).

De „industrialisatie” van Ned. Oost-Indië, door J.
 Sibinga Mulder (critische beschouwing). (Econ. Statis-
 tische Berichten. 30 Jan. '24).

Tora bij de Trio's, door Mevr. A. den Tex-Boissevain.
 Rijk geillustreerd door S. Kuperus. (Amsterdam, J. van
 Campen). [Dagboek van een reis door de oerwouden
 van Suriname].

Ter kust van Atjeh. Herinneringen van een adelaarst,
 door Q. X. (Ons Element. 26 Jan. '24).

Suriname.

„Onze twaalfde provincie in nood” is de titel van
 een artikel van Mr. Dr. C. F. Schoch, Hoofd-directeur
 van de Surinaamsche Bank, in „De West-Indische Gids”
 van deze maand. De schrijver bespreekt daarin op zeer
 waardeerende wijze het boek van Dr. van Blankensteyn
 „Suriname” en zet uitvoerig uiteen waarin hij met
 dezen van inzicht verschildt. Het zeer belangrijke artikel
 komt juist op tijd, nu de Surinaamsche begroting voor
 1924 spoedig in de afdeelingen van de Tweede Kamer
 onderzocht zal worden.

Het is te hopen dat Regeering en Staten-Generaal hun
 voordeel zullen doen met de beschouwingen van Mr.
 Schoch. Scherp wordt de diagnose gesteld van de ziekte
 waaraan Suriname — grootendeels buiten eigen schuld —
 lijdt.

De toestand, waarin de kolonie thans verkeert, is het
 gevolg van tweeërlei kwalen:

„Aan den eenen kant lijdt de kolonie aan de ver-
 ouderde kwaal van nitputting en verslapping, doordat in
 den loop der jaren te weinig gedaan is om nieuw bloed
 te vormen, door bevordering van de immigratie eener-
 zijds en, naast krachtig behoud van de bestaande cul-
 tures, door het in het leven roepen van nieuwe cultures
 anderzijds.

En daarmee gaat de kolonie gebukt onder de ge-
 volgen van de algemeene wereldmalaise, waardoor van
 hetgeen door de kolonie nog kan worden geproduceerd,
 de opbrengst zoo gering is, dat de gemaakte kosten niet
 of bijna niet kunnen worden gedekt.

Laat men dien toestand voortbestaan, dan is het nood-
 zakelijk, logisch gevolg, dat plantage na plantage moet
 worden stopgezet, zooals thans reeds met verscheidene

J. C. Kielstra in de Jan.-afl. van de Economist.

De wetgever, die in 1916 het tijdvak 1902—1911 voor
 Ned-Indië financieel afsloot, had geen moeilijke taak.
 Het totale tekort van f 70 miljoen kon gemakkelijk
 worden gedekt uit de batige sloten van 1906 en 1907
 (14 miljoen), de opbrengst der Indische leening van
 1898 (17.6 miljoen) en de in 1905 door Nederland aan
 Indië geschonken 38.5 miljoen. De afsluiting van het
 tijdvak 1912—1921 zal er minder gunstig uitzien.
 Leverde het jaar 1912 nog een voordeelig slot van ruim
 1 1/2 miljoen, daarna gaven de jaren 1913—1921 een
 totaal tekort van meer dan een milliard (ruim 1049
 miljoen). Voor de dekking is enkel beschikbaar het
 saldo der moederlandsche schenking van 1905 (f 1 1/2
 miljoen) en het ongeveer even groote batig slot van
 1912. De rest moet uit leeninggeld worden gevonden,
 wat tot een bedrag van f 606.6 miljoen reeds is ge-
 schied. Ruim f 439 miljoen blijven dus voorshands
 ongedekt. Uit de opbrengst der leeningen 1922 en 1923
 is inmiddels f 305 miljoen gevonden. Het ontbrekende
 zal uit de nog resterende f 182 miljoen der leening
 1923 moeten geput worden, van welk bedrag dan nog
 rond f 47.5 miljoen voor de behoeften van latere jaren
 beschikbaar blijft. Maar 1922 gaf sedert een tekort
 van f 119 miljoen, terwijl voor 1923 en 1924 tekorten
 van onderscheidenlijk f 185 en f 81 miljoen worden
 geraamd. De toestand vereischt dus de uiterste zorg.
 Prof. K. gaat dan in de eerste plaats na hoe de ge-
 noemde tekorten zijn ontstaan, en komt daarbij tot de
 conclusie, dat men zich in Indië nog steeds niet vol-
 doende bewust schijnt te zijn van den ernst van den
 toestand, en dat bij de onvermijdelijke bezuiniging het
 doel moet wezen, niet het vinden van posten waar voor
 het oogenblik, ongeacht de gevolgen, nog wel iets af
 kan, maar het herzien van de staatswerkzaamheid als
 zoolanig. Sommige deelen daarvan (het gouverne-
 ments hotelbedrijf) moeten aan de maatschappij wor-
 den overgelaten; bij andere, die men moet handhaven,
 beantwoordt de opzet niet aan goede eischen. Hij licht
 dit met verschillende voorbeelden van gewone en bui-
 tengewone uitgaven nader toe, en ontwikkelt met name
 de eischen waaraan een Indische Bedrijfsver-
 te voldoen. Deze zou ook tengevolge kunnen hebben,
 te voldoen. Deze zou ook tengevolge kunnen hebben,
 dat van uitgaven, welke nu door den eisch der bezui-
 niging in gevaar komen, niet zou behoeven te worden
 afgezien. De fouten die zijn begaan zitten in het ge-
 voerde financieel beleid als zoodanig, en dat is niet
 wat in hoofdzaak moet worden herzien.

Wanneer daaraan gevolg wordt gegeven, dan geloof
 Prof. Kielstra, dat er geen reden is om aan de finan-
 ciën van Indië te wanhopen. Integendeel, bij de zich
 nu reeds vertoonende opleving daar te lande zal men
 betrekkelijk snel van de ongunstige gevolgen van het
 beleid der laatste jaren heen kunnen zijn.

De Indische Mercur.

No. 5 Handelsbeweging van suiker in de verschillende
 landen der wereld in het jaar 1923, door Dr. H. C.
 Prinsen Geerligts (vervolg). — Belastingpraktijk en
 praktijken in Ned-Indië, door Mr. J. van Vollenhoven.
 — Korte berichten uitgaande van het Algemeen Proef-
 station voor den Landbouw, Autoreferaat, door L. Koch.
 — Citruscultuur, door ir. W. L. Utermark, besproken
 door Dr. C. J. J. van Hall. — Resultaten der rubber-
 enquête van de Kediri'sche Landbouwvereniging. —
 Kuituurberichten. — Klein mededeelingen. — Finan-
 cieele berichten en verslagen, zoodaer de overige we-
 kelijkse rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van
 het Koloniaal Instituut geeft recente literatuur over
 vezelstoffen, plantenziekten en bodemvraagstukken.

Algemeen Landbouweekblad voor Ned-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 26. De herzieningsvoor-
 stellen inzake de Inkomstenbelasting voor rechtsperso-
 nen, door L. Gouverne. — De aanvallen op de Proef-
 stations, door Dr. Ch. Bernard. — Fabriekschoor-
 steenen, door ir. H. Selderbeck. — Opmerkingen aan-
 gaande de lebaran of het zogenaamde Inlandsch nieuw-
 jaar, door R. A. A. Kromo Djojo Adinegoro (ontleend
 aan het Oudh. Verslag). — Poetjoekvervoer.

West-Indische Gids.

Vijfde Jaarg. No. 10, Febr. 1924. Onze twaalfde provin-
 cie in nood, door Mr. Dr. C. F. Schoch. (Eene be-
 schouwing naar aanleiding van Dr. M. van Blankensteyn's
 werk over Suriname). — Schetsen uit Suriname, door
 G. J. Staal (vervolg). — West-Indische koloniale auto-
 nomie over de bestuursinrichting van Curaçao, door Mr.
 B. de Gaay Fortinan.

Indië. Geillustreerd Weekblad.

Afl. 44. Kunst en kunstvaardigheid in Indië, door N.

EINDHOVENSCHE BOOMKWEKERIJ
 TEL. 634 EINDHOVEN TEL. 634
 LEVERING VAN ALLE SOORTEN
BOOMEN EN PLANTEN
 TEGEN SCHERP CONCURREERENDE PRIJZEN
 SPECIAAL ADRES VOOR HET
 AANLEGGEN VAN LUSTHOVEN, TENNISBANEN, ENZ.

BESCHIKBAAR.

AÇOKA

Drama in vier bedrijven door G. GONGGRIJP
Bandversiering van SOERJOWINOTO
Prijs ingenaaid f 3.40 Gebonden f 4.90
Verkrijgbaar bij alle Boekhandelaren
en bij de Uitgeefster

Uit de persbeoordelingen:

„... Het Nederlandsche volk zou zichzelf te kort doen, indien het Açoka niet vasthield en het tot zijn blijvend bezit maakte als een zijner uitnemende scheppingen”.

(L. J. M. Feber in *De Maasbode*).

„... De brandende vragen van onzen tijd hebben grooten invloed op het werk uitgeoefend, en menige gedachte uit het Açoka-drama, de hoofdlijn niet het minst, loopt parallel aan de stroomingen, die in het geestelijke leven van onze dagen aandacht eischen. Deze Açoka figuur is een mensch. Een mensch, bewogen door machtige driften, ontroerd door diepe en smartelijke gevoelens, aangeraakt door verheven wijsheid”.

(Herman Middendorp in *De Nieuwe Gids*)

„... Hier is al dadelijk de distinctie, die wij op het tooneel zoo ongaarne missen. Açoka, de hoofdfiguur, is een menselijke koning — ware hij in onzen tijd geboren, men zou hem wellicht voorzitter van den Volkenbond hebben gemaakt — doch hij is geenszins een gekroond democraat of president van de republiek. Hij blijft — eere den schrijver — Majesteit, in den besten zin”.

(Top Naeff in *De Amsterdammer*).

„... De groote rijkdom van dit werk ligt in zijn idealiteit; de geestelijke ontroering is een adellijk er van. Als men bij dit werk vergelijkt al hetgeen gemeenlijk voor Nederlandsch tooneelwerk doorgaat, dan voelt men direct welk een hooge vlucht de heer Gonggrijp heeft genomen”.

(Johan Koning in *De Hollandsche Revue*).

Uitgave van „Ādi Poestaka”

Boekhandel en Uitgeversmaatschappij

Laan v. Meerderv. 332 - Den Haag - Tel. M. 5611

BEZOEKT DE TOONKAMERS van Oost- en West-Indische Kunstnijverheid

Heulstraat 19 - Den Haag

Toegang vrij

Iederen werkdag geopend van 10—6 uur: 's middags tusschen 12—2 uur gelegenheid tot het gebruiken van *nassi goreng* of *bamie*. 's Maandags *ketoepal* met toebehooren. Donderdags en Vrijdags *djanganan (gado-gado)* tegen f 0.75 per portie en 's Zaterdag rijsttafel à f 1.50 en f 0.75.

Tusschen 3—6 uur thee of Indische stroop met *kwee-kwee*, à f 0.25 per portie.

De zelfgemaakte stroop (rose, assem, vanille en ananas) is ook per flesch verkrijgbaar à f 1.20.

Lunchroom DE OUDE VETTE HEN DEN HAAG bij het Stadhuis

het geval is geweest, dat de koloniale inkomsten nog sterker verminderen; dat de koloniale uitgaven nog zullen stijgen door de zorg voor immigranten en arm-lastigen en dat ten slotte de kolonie wordt, wat Dr. van Blankensteyn zich liet ontvallen, een bouwval.”

„Maar gelukkig, — zoo vervolgt de schrijver — wij zijn zoover met de kolonie nog niet. Het land blijft een land van onbegrensde mogelijkheden. Om dat te constateren, moet men het land slechts leeren kennen. Het is absoluut niet een uiting van optimisme of idealisme, als ik zoo iets, zelfs nu nog, neerschrijf.”

Het beste middel om de kolonie er boven op te helpen ziet Mr. Schoch in de bacovencultuur, waarvoor regeeringssteun noodig is om den vicieuzen cirkel te verbreken waarin deze zaak rondraait. „Wie zal moeten beginnen? de planter zonder zekerheid van vervoer van zijne bacoven te zijner tijd, of moet de verscheper eerst de zekerheid geven van vervoergelegenheid vóórdat de planter gaat planten?”

Mr. Schoch meent dat de Regeering beide partijen zonder groot financieel risico tevreden kan stellen en dus de zaak aan het rollen brengen.

Naast de bacovencultuur zullen de sinaasappelenteelt en de rijstcultuur de kolonie weer in groote actie brengen.

„De geheele kleinlandbouwstand zal zich op deze cultures gaan toeleggen; ook de groote cultuurondernemingen zullen een deel van hun tot nog toe niet ontgonnen land voor deze cultures geschikt gaan maken en daarnaast zullen de plantagedirecteuren, die intussen weder levensmoed en arbeidslust hebben gekregen hunne stapelproducten verbeteren, zoodat men in Europa b.v. de Surinaamsche Liberia niet meer als minderwaardig dan de Indische Liberia zal durven kwalificeeren. Het economisch evenwicht zal dan in de kolonie weder worden hersteld en de handel zal opleven.”

In hetzelfde nummer van „De West-Indische Gids” zet de oud-Gouverneur Staal zijn fijn gevoelde en van scherpe opmerkingsgave getuigende „Schetsen uit Suriname” voort. Vooral de Surinamers zullen met veel genoegen deze „Schetsen” lezen. Wij zien met verlangen de voortzetting tegemoet.

De Nederlandsche Botanische Vereeniging heeft op 27 Januari in het laboratorium voor technische botanie te Delft haar jaarvergadering gehouden.

Volgens het verslag in de N.R.Ct. deed Professor Went eenige mededeelingen over zijn jongste reis naar Suriname, geventureerd door lantaarnplaatjes.

Hij vertelde in de eerste plaats iets van de inrichting en werking van den Surinaamschen cultuurtuin en het daarin gelegen proefstation. Daarna besprak hij den tocht, dien hij gemaakt had naar de Binnenlanden, en waarbij hij verblijf hield in een kamp aan den voet van de Raleighvallen. In het bijzonder werden de aldaar levende *Podostemonaceae* onderzocht. Hoewel de uitkomsten van zijn onderzoekingen pas later uitvoerig gepubliceerd kunnen worden, gaf hij thans reeds eenige voorloopige uitkomsten, o.a. over de koolzuur-assimilatie in de bladeren en wortels; over de krommingen, die de bloemstelen uitvoeren onder den invloed van zwaartekracht en eenzijdig licht; over de klieren; over de verandering, die de stengels ondergaan bij het rijp worden; over de bestuiving door bijen.

Spreker liet hierop een korte beschrijving volgen van de eigenaardige vegetatie van den Voltzberg, dien hij een paar maal bezocht, welke bezochten tevens aanleiding waren tot een studie van de eigenaardigheden der Surinaamsche oerwouden.

In „The Evening News” van 1 Februari troffen wij onder het hoofd „Leprosy can be cured” het volgende bericht aan:

With a cheque for £100 from the King in his pocket, Lord Chelmsford made an appeal yesterday, at the Mansion House, to subscribe to the £250,000 wanted to wipe out the leprosy scourge in the Empire.

Sir Leonard Rogers explained that it could be done. As money can rid us of this frightful disease, let every man and woman give what they can to the Empire Leprosy Relief Association, 24, Cavendish-square, W., whose motto is „Leprosy Can Be Cured.” It is a shock to most of us to know there is a leper colony so near as the town of Chelmsford.

In het avondblad van de N.R.Ct. van 1 Februari hierover het volgende telegram, onder het hoofd „Melaatschheid in het Britsche Rijk”:

Zeebaboe's en Jongens

beschikbaar.

Te bevragen in „PERSINGGAHAN”

Advies-Bureau en Tehuis voor Nederl.-Ind. Bedienden
v. Boetzelaerlaan 2 - Tel. Sch. 248

„LONDEN, 1 Februari. Op het Mansion House is gisteren een bijeenkomst gehouden ter inwijding van een campagne ten bate van de 300.000 melaatschen, die naar schatting, in het Britsche rijk wonen. Er wordt £250.000 voor gevraagd.

Olivier, de minister voor Indië, zeide, dat er in de laatste jaren geen ontdekking was gedaan die zoo beoogdend leek, als de toepassing van chaulmoogra-olie. Lord Reading, de onderkoning van Indië, had een boodschap gezonden waarin hij het werk dat voor de melaatschen in Indië wordt verricht, prees en gewaagde van de uitstekende uitkomsten van de behandeling met chaulmoogra-olie. Hij acht den tijd thans rijp voor een ernstige campagne.”

Wij meenen dat niet overal met chaulmoogra-olie gunstige resultaten verkregen zijn. Maar het blijft de vraag of men steeds het juiste preparaat heeft aangewend.

Aan onzen collega van „De West” deelen wij even mede dat de achtergebleven nummers ontvangen zijn.

Curaçao.

De herziening van het Regeeringsreglement.

IV.

Niet evenzoo als met de vernietiging staat het met het schorsingsrecht.

Wanneer, gelijk wij zagen, de grondwet de wijze van schorsing overlaat aan de wet, dan is er in verband met zulke beperking en met de eischen der autonomie iets voor te zeggen, hieronder naar ruime opvatting mede te begrijpen de mogelijkheid van beperking van het schorsingsrecht in tijdsduur.

De Commissie acht het in meerderheid ongeoorloofd om het schorsingsrecht van de Kroon aldus te beperken, dat dit recht zelf na verloop van een bepaald aan te geven tijd na de totstandkoming van eene verordening zou komen te vervallen. Zij wijst er vooreerst op, dat in ons staatsrecht het schorsingsrecht nergens aan een termijn is gebonden, en meent, dat met de wijze van schorsing, volgens art. 62, 2e lid der grondwet bij de wet te bepalen, alleen bedoeld is eene formele regeling van de uitoefening van het recht. Er wordt echter nog wel op gewezen, dat de grondwettelijke bepaling haars inziens alleen geldt voor nieuwe verordeningen. En de commissie is niet afkeerig van eene bepaling, dat de schorsing vervalt, als zij niet binnen zes maanden door een vernietigingsvoorstel is gevolgd, of binnen één jaar de vernietiging is uitgesproken.

Het blijkt intusschen wel, dat eene meerderheid in de Commissie het grondwettelijk beletsel betreurt, en gaarne een termijn zou willen stellen voor de uitoefening van het schorsingsrecht. „De toepassing van het recht,” zoo schrijft zij, „kan tengevolge hebben dat bedrijven, welke bestaan ten nauwste afhankelijk is van de werking van zekere verordeningen, plotseling in ongunstige omstandigheden gebracht worden, misschien zelfs geheel onmogelijk gemaakt, hetgeen niet alleen voor de bedrijven zelf, doch ook voor land en volk ernstige geldelijke nadeelen kan veroorzaken. Het is zelfs denkbaar, dat de kans op dat gevaar ondernemers zal afschrikken kapitaal in bedrijven te steken, terwijl het crediet er zeer onder zou kunnen lijden. Dit nadeel zou de economische ontwikkeling van het overzeesche gebied zeer kunnen belemmeren. Werd daarentegen de uitoefening van het recht aan een korten termijn gebonden, dan zouden de ondernemers kunnen wachten op het verstrijken van dien termijn.”

Wat het verschil met het vernietigingsrecht betreft, merkt de Commissie nog op, dat het genoemde bezwaar daarbij minder geldt, omdat er eenige waarborg gelegen is in de noodzakelijke medewerking der Staten-Generaal, waar belanghebbenden met hunne bezwaren kunnen komen.

In het derde lid van art. 49 Rr. wordt de eisch gesteld, dat het schorsingsbesluit met redenen omkleed moet zijn. Als regeling van de wijze van schorsing missen wij ongaarne het voorschrift van het hooren van den Raad van State op het ontwerp-Koninklijk Besluit. Van gedeeltelijke schorsing, die de werking der in het schorsingsbesluit niet genoemde bepalingen ongemoeid zou laten, spreekt het ontwerp niet.

Waar in de Gemeentewet aan den Raad of B. en W. wordt opgedragen, voor zooveel noodig te voorzien in de regeling eener vernietigende verordening, wordt deze zorg hier aan den Gouverneur opgelegd. Dit kan o.i. niet anders beteekenen dan dat de Gouverneur het

F^A N. LOEB, Noordeinde 107-109

TEL. H. 3149 DEN HAAG OPGERICHT 1882

Levert op **afbetaling**:

KLEEDING voor Heeren, Dames en Kinderen
MEUBELEN, BEDDEN, TAPIJTEN, Gordijnen
Complete Woning-Inrichtingen

Gramophoons - Rijwielen - Kachels - Lampen - enz. enz.

TE HUUR GEM. HEERENHUIS.

v. Weede v. Dijkveldstraat 89. Elect., Tel., Bad.
TERSTOND TE AANVAARDEN.

initiatief neemt tot een nieuw voorstel aan het ver-
tegenwoordigend lichaam, al worden hier ook juist de-
zelfde woorden gebruikt als aan het slot van het hier-
onder te vermelden artikel 51.

Art. 62bis der Grondwet spreekt alleen van de ver-
ordeningen, vastgesteld door de in Curaçao gevestigde
organen, aan welke de regeling der inwendige aan-
gelegenheden is overgelaten, en daarbuiten vallen dus
de besluiten, houdende algemeene maatregelen, door
den Gouverneur uitgevaardigd binnen de grenzen zijner
bevoegdheid, den Raad van Bestuur gehoord (art. 3, 3°,
Rr.). Daaronder is begrepen zoowel de uitvoerende
macht van den Gouverneur (art. 29 Rr.) als diens „self-
government” (art. 54 Rr.). Of en hoe voorziening tegen
die gouverneursbesluiten moet geregeld worden,
raakt de moeilijke kwestie van het opperbestuur, de
verhouding tusschen Kroon en Gouverneur. De oud-
Gouverneur Staal heeft daarover destijds veel belang-
rijks gezegd in eene bijdrage in de *West-Indische Gids*
1921/22, blz. 545, over „de grondwetsherziening en
Suriname.” Ook het Rapport zegt er iets van, n.l. dat
het oude artikel 57 Rr., dat de besluiten van den Gou-
verneur na daartoe ontvangen bevel des Konings wor-
den ingetrokken of gewijzigd, „niet met den geest van
de herziene Grondwet te rijmen” is. „Nochtans,” zegt
de Commissie verder in haar verslag, „is zij van oor-
deel, dat, al zijn die besluiten uitingen van des Gou-
verneurs besturende macht, zij niet op één lijn gesteld
kunnen worden met bestuursdaden, voor welke geen
ander correctief bestaat dan de in het algemeen aan
het Opperbestuur toegedachte bevoegdheid.” Wordt
hier aan ontslag van den Gouverneur gedacht? Deze
besluiten nu wil de commissie — als zij „het algemeen
staatsbelang schenden,” zooals het in de Toelichting
bladz. 5) heet, maar art. 57 noemt dezen grond niet, —
voor den Koning doen vernietigen, bij met redenen
omkleed besluit, den Raad van State gehoord.

Loodsdienstverordening.

Vermelden wij verleden week, dat de Gouverneur
an den Kolonialen Raad had meegedeeld de wijzigin-
gen in de loodsdienstverordeningen niet te zullen af-
ondigen, de laatste mail brengt ons tot onze verwon-
dering de op 31 December l.l. afgekondigde verorde-
ning van den 17den December 1923, tot aanvulling van
de Loodsdienstverordening, waarin de bedoelde wijzi-
gingen zijn opgenomen.

Hulde.

De kiezers voor de Kamer van Koophandel en Nij-
verheid hebben den heer W. R. Menkman, toen nog
tweezig, een aardig blijk van waardeering gegeven
voor hem met 52 van de 63 stemmen als lid te kiezen.

Uit den Verrèn Vreemde.

Mexico-verwarring.

Al blijven de berichten tegen elkander ingaan, wij
oeten toch trachten er nu en dan van te maken, wat
van te maken is, om de kluts niet heelemaal kwijt
raken. Laten wij het in de laatste weken gemelde
arom weer eens rangschikken.
19en. Kanonneerbooten van de opstandelingen wis-
len, na afkondiging van de blokkade van de haven
Tampico, schoten met de daar gelegen kustbatterijen.
terbij wordt het vuur der opstandelingen ook ge-
richt op de Maasdam van de Holland-Amerika-lijn.
De Vereenigde Staten besluiten een smaldeel van de
lantische vloot naar Mexico te dirigeren.
De regering van Texas weigert de staatsroepen van
Obregon over Texasgebied te laten trekken.
20en. Verschillende tankschepen onder Amerikaan-
sche vlag forceeren de blokkade bij Tampico, bescho-
nen door de revolutionairen. Amerikaanse oorlogs-
schepen worden bij Vera Cruz geconcentreerd om de
Amerikaansche handelsschepen te beschermen.
Het hydrografisch bureau der Ver. Staten waar-
schuwt dat door de opstandelingen mijnen zijn gelegd
in de haven Salina Cruz en vóór andere havens, welke
in hun handen zijn.
De Amerikaanse kruisers Omaka en Richmond,
met een divisie van 6 torpedojagers, van Panama naar
Salina Cruz.
De regering van Texas besluit 2200 man Mexicaan-
sche troepen over haar gebied te laten trekken; deze
aan dan, met toestemming van de Amerikaanse re-
gering, over Amerikaansch terrein, om zich bij de
vermact van Obregon te kunnen voegen.
21en. De directie der Bataafsche Petr. Mij. bericht,

TOEPOEL's Modelschool

Joh. Camphuysstr. 165-67 (Bezuidenhout) DEN HAAG

**BOKSEN, JUJITSU, ONTVETTING
VERSTERKING, TRAINING** voor elke sport

Dames en Heeren. LAGE PRIJZEN

Warme en koude Kuip- en Stortbaden. Alle lessen geeft
P. M. C. TOEPOEL, Oud-Amateur-Kampioen van Nederl.,
Gediplomeerd Leeraar N. B. B.

dat haar personeel, te Tampico werkzaam bij de Co-
rona, zich in welstand en buiten gevaar bevindt.

De afgekondigde blokkade van de haven van Tam-
pico wordt door de rebellen „uitgesteld” tot einde
Januari. Dit is te beschouwen als een gehoor geven
aan de waarschuwingen en scheepsdemonstratie van
de Ver. Staten.

Een Reuter-telegram meldt:
De la Huerta heeft bedreigd het eigendom van de
Mexicaansche petroleum-maatschappij te Tampico te
vernietigen, tenzij zij vierhonderdduizend dollar belas-
tingen vooruit aan de rebellen betaalt. Het departement
van staat te Washington heeft de vertegenwoordigers
van de maatschappij aangeraden hun eigendom te be-
schermen door den eisch in te willigen, zoodra de
rebellen door in beslagname hun voornemen tot uit-
voering van het plan te kennen geven.

23en. Dit klopt echter niet best met een ander be-
richt van dezen inhoud: Minister Hughes heeft de Me-
xicaansche revolutionairen en hun leider generaal
Huerta gewaarschuwd, dat de Ver. Staten alle noodige
maatregelen zullen nemen om den handel en de vrij-
heid van beweging van Amerikaansche onderdanen te
waarborgen.

Meermalen leest men van het verkoopen van oor-
logsmateriaal door de Ver. Staten aan de Mexicaansche
regering.

Het vervoer van poststukken uit Amerika naar alle
havens, die in handen van Huerta's aanhangers zijn,
wordt stopgezet.

24en. De correspondent te Washington van de *Times*
voorspelt, dat de actie der Amerikaanse regering
in verband met den burgeroorlog in Mexico spoedig
zal leiden tot een storm in het congres.

Bij de Senaatscommissie voor de buitenlandsche
aangelegenheden heeft de democratische leider, Ro-
binson, een resolutie ingediend die bedoelt, den ver-
koop van wapenen of ammunitie aan welke buiten-
landsche regering ook te verbieden. Ook al zou de
commissie geen rapport uitbrengen over die resolutie-
Robinson, dan nog zal zij in de Senaat zelf ter sprake
komen.

Het beginsel van interventie door de Ver. Staten in
de aangelegenheden van Mexico zou natuurlijk kunnen
worden uitgebreid tot alle andere landen in 't westelijk
halfmond, en het zal interessant zijn gade te slaan, hoe-
ver de Amerikaanse regering ten deze zal gaan.

Men zegt, dat het besluit van Washington, om de
zorg voor alle buitenlandsche belangen in Mexico op
zich te nemen, uitsluitend is toe te schrijven aan de
opvattingen van Coolidge en Hughes van de Monroe-
leer. Zij vreezen, dat andere mogendheden, als deze
hun belangen in Mexico bedreigd zouden zien, zelf
stappen zouden kunnen nemen, die met de Monroe-
leer in strijd zijn.

De rebellen beweren, dat zij in een gevecht bij Me-
xico-City twee wagons ammunitie, die door de Ver.
Staten aan Obregon waren gezonden, hebben buit ge-
maakt.

Gemeld wordt, dat de Bondsregering van plan is
de hoofdstad te ontruimen en den zetel der regering
te verplaatsen naar San Luis Potosi.

De rebellen zijn in het bezit van de petroleumvelden
over een oppervlakte van 100 vierkante mijlen in Zuid-
Mexico.

Huerta laat melden, dat een deel der bemanning van
de in den storm vergane Amerikaanse kruiser Ta-
coma door revolutionaire schepen is gered. De Ta-
coma stootte op een rots en is geheel vernield.

De revolutionairen, onder aanvoering van de La
Huerta, hebben het plaatsje Monterey, in de provincie
Nuevo Leon, bezet.

26en. Uit Mexico-City wordt gemeld, dat de revolu-
tionairen gesteund worden door de Britsche petro-
leumbelangen, terwijl Obregon de groote Amerikaan-
sche petroleummaatschappijen achter zich heeft. Aan-
genomen wordt, dat de Amerikaanse oliemagnaten
hebben getracht Hughes te beïnvloeden, om oorlogs-
schepen naar Mexico te zenden.

President Obregon's strijdmachten hebben het front
der rebellen gebroken. De rebellen van hun kant be-
weren in de Guadalajarasector een overwinning te heb-
ben behaald, waar zij thans den verbindingsweg met
Irapuato in handen hebben. Huerta's troepen zouden
de stad Celaya genomen hebben. De bemanning van
de twee Mexicaansche kanonneerbooten „Zaragoza” en
„Aguila” zijn in munitie gegaan en overgelopen
naar de revolutionairen.

In spijt van deze successen, acht men in Amerika den
strijd voor de opstandelingen verloren. De rebellen
hebben afgezien van hun plan om de havens van Fron-
tero en Puerto-Mexico te blokkeeren.

G. J. R. VAN DER GAAG & ZOON
GROENMARKT 27
TELEFOON No. 2512
DROGERIEN :: CHEMICALIËN
DEPOT DER MEEST BEKENDE BINNEN-
EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS

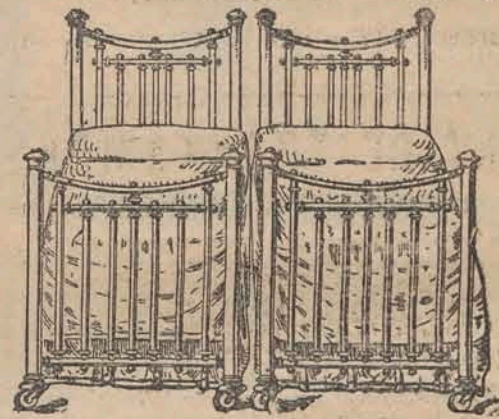
DE
„**ADI POESTAKA**”
UITGEVERS-MIJ EN
ALGEMEENE BOEKHANDEL

Laan van Meerdervoort 332 's-Gravenhage

levert
**ALLE WERKEN
OP ELK GEBIED**

Studieboeken voor Lager-, Middelbaar- en
Hooger Onderwijs; Leer- en Woordenboeken
voor Indonesische, Algemeen-Oostersche en
Moderne Europeesche Talen

W. J. M. SIMONIS
voorheen Firma Th. A. A. SIMONIS.
GROENMARKT 34, over de Prinsestraat.
TELEFOON H. 4420 DEN HAAG

Specialiteit in BEDDEN
Groote keuze vanaf het beste tot het
eenvoudigste.

Magazijn geopend van 8¹/₂ tot 6 uur.

LEDEN VAN DE VER. „OOST EN WEST”

hebben op vertoon van hun Lidmaatschap-
kaart toegang tot de Clublokale Restau-
rant en Leeszaal van de **Amsterdamsche
Burgerwacht**, Singel, hoek Vijzelstraat
Amsterdam.

Zij kunnen er elken Maandagmiddag
tusschen 12 en 2 uur Bestuursleden van de
Afdeling Amsterdam der Vereeniging Oost
en West aantreffen.

„SALLANDIA”
(GEDEPONEERD FABRIEKSMERK)
INOLEUMWAS - WRIJFWAS
DE BESTE
NEDERLANDSCHE FABRIEK „SALLANDIA”, ZWOLLE

BESCHIKBAAR.

**VLEUGELS, PIANO'S
KUNSTSPELPIANO'S
ORGELS**

REPARATIE - STEMMEN - RUILEN

Speciale Inrichting voor het
gereedmaken voor de TROPEN

GOOSEN & SWAGERMAN
DEN HAAG
BOEKHORSTSTRAAT 149 - TEL. H 2051

**KANTOORBOEKEN
LOSBLADIGE BANDEN**

VOOR ALLE DOELEINDEN
VRAAGT GEILL. CATALOGUS

H. v. RIJENAM - DEN HAAG
ORANJELAAN 21, Telef. 2157/58

**BINDT GIJ AL ZELF UW MUZIEK
IN EEN H.V.R. BAND?**

Alle bladen liggen volkomen vlak - Vraagt uwen Boekhandelaar

WIELRIJDERS!!

Koopt uw Motoren, Rijwielen & Onderdeelen bij
GEBR. DE KONING
Den Haag, Weimarstraat 62.

Hoofdvertegenwoordiger der
SIMPLEX Rijwielen en Motoren.
REPARATIE-INRICHTING
Zendingen naar O. en W. - Vraagt conditiën.

**NEDERL.-INDIË, OUD EN NIEUW
NOBELSTRAAT 20 'S-GRAVENHAGE**

In den nu loopenden jaargang (Mei 1923-April '24)
verschenen de volgende belangrijke, rijk geïllu-
streerde bijdragen:

- Dr. F. D. K. BOSCH, Een hypothese omtrent den oorsprong der Hindoe-Javaansche kunst.
- S. KALFF, Iets over Blitar.
- Prof. J. A. LOEBER, Een oeroud wapen. II. Het blaasroer in Europa.
- Dr. J. I. PAERELS, De Katoen-cultuur. De cultuur van Gambir in den Indischen Archipel.
- P. B., Boeatan's Expositie.
- Dr. EUG. M. M. PARAVICINI, Over de kapmessen van Nederlandsch-Indië.
- Prof. Dr. Ph. S. VAN RONKEL, Een nieuw boek over eene oude beschrijving van Indië en China.
- Jhr. B. C. C. M. VAN SUCHTELEN, De ruïne van het oud-Portugeesche fort op Poeloe Endeh (Zuid-Flores) met naschrift door Dr. G. P. ROUFFAER.
- Een zilveren huldeblijk aan de Koningin uit Borneo's binnenland.
- W. O. J. NIEUWENKAMP, Een kort bezoek aan de eilanden Kisar, Leti en Roma.
- Z., De Sultan van Boeloengan.
- PROF. Dr. N. J. KROM, De waardeering der Hindoe-Javaansche kunst.
- Bodhisattwa van Plaosan.
- ANNE HALLEMA, Een meesterwerk van Boeddhistische kunst.
- W. O. J. NIEUWENKAMP, Een voorraadschuur en een offerhuisje op Timor.
- Th. VAN ERP, Voorstellingen van vaartuigen op de reliefs van den Boroboedoer.

Proefnummer wordt op aanvraag gratis toegezonden.

TRICOT ONDERGOEDEREN
VAN
JANSEN & TILANUS, FRIEZENVEEN

27en. President Obregon heeft zich aan het hoofd van het leger van 50.000 man gesteld.

29en. Het bevel, dat den 24en aan de Amerikaanse oorlogsschepen was gezonden, om zich uit de Mexicaansche wateren terug te trekken, wordt herroepen. Een botsing tusschen de regeringstroepen en de opstandelingen werd in den omtrek van Vera Cruz verwacht.

Esparanza, welke stad wordt beschouwd als het belangrijkste strategische punt op den spoorweg tusschen de hoofdstad en Vera Cruz, is door de regeringstroepen genomen. De regeringstroepen te Saltepec versloegen de rebellen bij San Miguel en vervolgd hen.

De verovering van Esparanza door de regeringstroepen en de daardoor gevolgde desorganisatie van de troepen van Huerta, wordt door het Amerikaanse Dep. van Oorlog beschouwd als het begin van het einde van den opstand.

30en. De autoriteiten van de grensplaats Juarez ontdekten een complot partijgangers van Huerta. De hoofd-leiders ervan werden door de regeringstroepen gevangen genomen en vijf hunner op staande voet terechtgesteld.

De regeringstroepen nemen Obriaza, het voornaamste industrie-centrum van den staat Vera Cruz. Zij rukken op Cordoba aan. Bij de voorafgegangene vermeerstering van Esparanza zijn 1600 opstandelingen gevangen genomen.

Een troep aanhangers van den vroegeren leider Francisco Villa heeft, onder aanvoering van diens broeder Hippolito, op 60 mijl t. z. van Jimenez een trein in de lucht laten vliegen. Daar is ook gevochten; de telegraaf- en spoorverbinding is daardoor verbroken.

31en. De Amerikaanse minister van oorlog heeft gelast dat de Amerikaanse kruiser Ohama en zes torpedobootverniers te Vera Cruz zullen blijven, om te waken tegen moord en diefstal, die niet zouden kunnen uitblijven, indien de Mexicaansche opstandelingen, die de stad naderen, daar zouden aankomen. Naar gemeld wordt, heeft de Mexicaansche consul de stad verlaten.

De regeringstroepen zijn nog maar 18 mijl van Vera Cruz verwijderd.

4 Febr. Hevige gevechten worden verwacht zoowel ten Oosten als ten Westen van de grens, daar de rebellen hun troepen verzamelen en de regeringstroepen naar het Oosten blijven oprukken.

De Amerikaanse kruiser „Richmond" heeft bevel gekregen Malvernin te verlaten om de „Omaha" en de zes torpedojagers te Vera Cruz te versterken. Deze schepen zullen daar blijven in verband met de verwachtte vijandelijkheden tusschen de regerings- en de rebellentroepen in dit gebied.

Volgens een bericht uit Tampico zou generaal Hippolito Huerta bij Vera Cruz zijn gesneuveld. Is dit bericht juist, dan behoeft 't nog geen einde van den opstand te betekenen; Huerta toch is één der drie adspirant-presidenten.

Tracht men uit dit alles een conclusie te trekken, dan lijkt 't, wel of de regeringstroepen bepaald in het voordeel zijn, maar een opstand in Mexiko en de berichtendienst over Mexiko kunnen zonderlinge verrassingen brengen. De voorzichtigste conclusie is: vooralsnog geen conclusie te trekken.

Immigratiebeperking in Amerika.

De immigratie-commissie van het Huis van Afgevaardigden heeft een rapport goedgekeurd ten gunste van het wetsontwerp tot beperking van het jaarlijksch aantal immigranten van elk land tot 2 pct. van het aantal dat in 1890 in Amerika aanwezig was. Het ontwerp voorziet ook in de onderzoeking der immigranten in de havens van inscheeping.

De gedane voorstellen beperken het totale aantal der immigranten naar Amerika tot 169.000, terwijl tot nu toe 357.000 werden toegelaten.

Een protest van Japan tegen de Immigratielwetgeving.

De Japansche regering heeft te Washington een formeel protest ingediend tegen het wetsontwerp, dat alle Japansche immigranten van de Vereenigde Staten zou uitsluiten. Japan heeft er op gewezen dat het ontwerp de overeenkomst schendt, die twee jaren geleden tusschen de beide regeringen is tot stand gekomen en de wet op de uitsluiting voor Japanners uitschakelt, met het doel de gevoeligheden der Japanners te ontzien. Japan beloofde van zijn kant, de immigratie van zijn bevolking in de Vereenigde Staten ten sterkste te beperken. De Californiers en de inwoners van andere westelijke staten van Amerika beweren dat de Japansche bevolking voortdurend toeneemt inplaats van af te nemen, zooals bedoeld in de over-

eenkomst. Het voorgestelde wetsontwerp zou den toegang weigeren aan elken vreemdeling, die geen aanspraak zou kunnen maken op het burgerschap, en daaraan de Japanners dit recht wordt ontzegd, betoogt Japan dat Amerika een onderscheid maakt tegenover een bevriende mogendheid en daardoor de waardigheid van Japan aantast.

Gandhi vrij.

Een officieele mededeeling meldt, dat Gandhi, de leider der non-cooperation-beweging en andere middelen van revolutie zonder geweld in Britsch-Indië, vrij is gelaten. Terwijl hij zelf, zijn stelsel getrouw, elk gewelddadig optreden bleef ontraden, hebben demonstraties in zeer uiteenlopenden vorm op zijn invrijheidstelling blijven aandringen. Als de regering hiertoe thans is overgegaan, zullen deze demonstraties er toch niet toe hebben meegewerkt; men kan eerder zeggen dat zij het nemen van het besluit vertraagd hebben.

In de gevangenis van Yeroda leed hij aan koorts en hevige pijnen; den 12en Januari werd hij overgebracht naar het Sassoon-hospitaal te Poona. Daar werd hij voor blindedarmontsteking geopereerd. Het verloop was verder normaal. Het was bij zijn voldoende herstel nu de vraag of hij naar de gevangenis moest terugkeeren. De onderkoning, lord Reading, zal deze gelegenheid hebben aangegrepen om genade voor recht te laten gelden.

De man met het hart van steen in een lichaam van vlees was kan nu zijn werk weer hervatter.

Mededeelingen.

Van het Informatie-Bureau:

- VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:
Ir. C. P. A. Zeylmans van Emmichoven, Binnenwater sloop 6 te Delft, als Ingenieur voor den dienst van den Mijnbouw.
- Mejuffr. D. W. A. Loya, Staringstraat 5 te Nijmegen, als onderwijzeres 2de klasse bij het O. E. L. O.
- Mej. W. Bos, Voorweg 134 te Zoetermeer, als verpleegster 1e klasse bij den B. G. D.

Mutaties van 30 Jan. tot 6 Febr. 1924

Nieuwe Leden:

- G. J. Welsz, Onderwijzer M.U.L.O. te Tondano (res. Menado). f 5.—
- F. C. Robbersen, c/o. Instituut Hommes, te Hoogeveen. f 5.—
- L. A. van den Berg, Boschweg 13 te Apeldoorn. f 5.—
- Cult. Mij. „Pagoitan", van Boetzelaerlaan 125, De Haag. f 5.—

Contributie verhoogingen:

- P. Tillema, Javastraat 94, Den Haag, van: f 2.50 op f 5.—
- Aug. Volmer, Directeur American Hotel, Amsterdam van: f 2.50 op f 5.—
- A. van der Schuyt, Singel 186, Amsterdam, van: f 2.50 op f 5.—

Afschrijven:

- P. J. Bouwmeester, Oud-Referendaris Koloniën, De Haag, Javastraat 94 (overleden).
- Mevr. Wed. C. M. Manuel - v. d. Roemer, Bilthoven Julianalaan 14 (overleden).
- Mr. M. F. de Mouchy, Amsterdam, Jan Luikenstraat 14 (overleden).
- G. A. Trebert, Nijmegen, Javaplein 16 (overleden).
- A. A. Hartog, Nijmegen, Canisiusangel 21.

Adresveranderingen:

- Mr. F. G. Schalkwijk, Lid Hof v. Justitie, van: Curaçao naar: Paramaribo. f 5.—
- Mr. J. A. Schagen van Leeuwen, Lid Hof v. Justitie, van: Den Haag naar: Curaçao. f 5.—
- G. D. E. J. Hotz, Kapitein Inf., van: Magelang naar: Malang, Verlengde Sophiastraat.
- J. H. Calmeijer, Gep. Kapitein ter zee, van: Heemstede Landzichtlaan 47 naar: Haarlem, Westerhoutstraat 28. f 5.—
- J. van der Zee, Kapitein Inf., van: Curaçao naar: Den Haag, p.a. Departement van Koloniën. f 5.—
- L. van Elk, Den Haag, van: Van Swietenstraat 28 naar: Van der Duynstraat 71.
- Mevr. Wed. C. E. van Kappen, van: Den Haag, Anna v. Saxonstraat 25 naar: Maison Fleuri te St. Laurent du Nez (près de Nice).

UITZENDING DINERS
N. KEUR
TEL. M. 1133 Tel. M. 1133
DINERS AAN HUIS
BEZORGD: f 1.— TOT f 1.40
35 KONINGSPLEIN 35
BEZORGING DOOR DE GEHEELE STAD

A. L. KLAASSEN
Kleermaker
THOMSONLAAN 9 DEN HAAG
TELELOON M. 5234

Instituut „VAN WIJNGAARDEN”
 Neutrale School voor M.U.L.O. Jongens en Meisjes
 2de SCHUIJTSTRAAT 332 (Duinoord) - DEN HAAG

Afd. A (6 leerjaren) opleid. H. B. S., Lyceum en Gymnasium
 Afd. B. (3 leerjaren voor leerlingen boven 12 jaar). Op-
 leiding voor verschillende examens.
 Schoolgeld f 60.— tot f 100.— per jaar.

Kleine klassen, ruime lokalen. Centr. verwarming. Electr. verlichting

N.V. HOOGWERFF, CHABOT & VISSER'S
WIJNHANDEL

Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Jufferstraat 21c - Tel. 1155

Filiaal: 'S-GRAVENHAGE
 Noordwal 4, Tel. 2461

Filiaal: ARNHEM
 Eusebiusb. singel 1a, Tel. 195

Vereeniging „OOST en WEST”.
HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752. Dit „Tehuis” biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan”, van Beetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Nederlandsch-Indiërs een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No. 248

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

- a. 1. Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn. (Tweede druk). Prijs: f 0.50 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER. Prijs: f 0.05 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
- b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
 1. De Kolonie Suriname, door FRED. OUDSCHANS DENTZ,
 2. De Kolonie Curaçao, door Mr. B. DE GAAY FORTMAN. Prijs: f 0.50 en f 0.06 frankeerkosten.
- c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkring en Vooruitzichten.
 - I. De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië. (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's). Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
 - II. De Geëmployeerde bij de Javasuker-Industrie. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - III. De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.50 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
 - IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - V. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - VI. De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - VII. De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
 - VIII. De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië. Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - IX. De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië. (Opnieuw herzien). Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - X. De Ambtenaar, bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië. Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
 - XI. De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië. Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
 - XII. Onze Koloniën. Prijs f 0.35 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

- Serie I.
1. Nederlandsch-Indië en de handel.
 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
 4. Sarikat-Islam.
 5. De Sultaanijverheid in Nederlandsch-Indië.
 6. De afschaffing van de laatste heereendiensten op Java.
 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
 8. De Europeesche vrouw in Indië.
 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
 10. Over de Kolonie Suriname.

- Serie II.
- No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
 2. Het Javaansch tooneel.
 3. Het spoor- en tramwezen in Nederlandsch-Indië.
 4. De thee-cultuur op Java.
 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
 6. Een doode taal in Indië.
 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
 9. De Javanen gelijk bij schijnt en is.
 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

- Serie III.
- No. 5. Nederlanders in Indië.
 6. Het Nederlandsch-Indisch Volkseredietwezen.
 7. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
 8. De Slaverij in Oost-Indië.

Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Het Secretariaat-Penningmeesterschap der Afdeeling 's-Gravenhage is gevestigd Heulstraat 17 (het Hoofdbestuur).

Oninklijke Paketvaart-Maatschappij.

Geregelde mail-, passagiers en vrachtgoederendienst.

Beschikbaar.

schepen de havens in den Nederlandsch-Indischen Archipel, in verbinding met Singapore, Penang en Straalië

Uitvoerige dienstregelingen zijn verkrijgbaar bij de directiën te Amsterdam en te Batavia.

C. HOYNG
 SPUISTRAAT 20-22 DEN HAAG
 AMSTERDAM - UTRECHT

KRISTAL - PORSELEIN

VAZEN, BLOEMPOTTEN, ZULEN MET POTTEN, KLOKSTELLEN, ENZ., ENZ., UIT DE PLATEELBAKKERIJ „ZUID-HOLLAND” TE GOUDA

MAIL- en HUTKOFFERS in alle afmetingen

Garantie voor gave overkomst

FRANÇOIS BLOM'S
MODERNE KOOKKUNST

Het uitgebreidste Kookboek Geb. in linnen Stempelband

f 5.50

Verkrijgbaar bij den Boekhandel en bij de Uitgeefster, Nobelstraat 20, Den Haag.

N.V. GOGARN'S
MEUBILEER.MIJ.
MEUBELN
BETIMMERINGEN
BEHANGERIJ
STOFFEERDERIJ

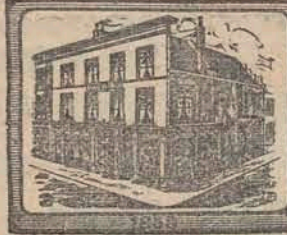
DEN HAAG ROTTERDAM
 NOORDEINDE 64c WESTNIEUWLAND13
 TELEFOONH.1076 TELEFOON No. 1774

Nederl. Stoomvaart-Maatschappij „OCEAAN”
 Directie: Prins Hendrikkade 145, AMSTERDAM

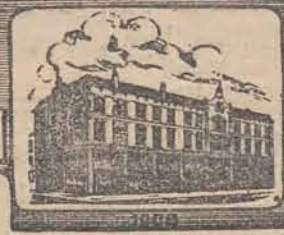
Holland-Nederlandsch-Indië
Vice-Versa

Agenten: MEYER & Co's SCHEEPVAART-MAATSCHAPPIJ
 AMSTERDAM—ROTTERDAM.

Huishoudelijke
en Keuken-Artikelen
Kolen- en Gasfornuizen

FRANS VAN WIJK & ZONEN
24 VLAMINGSTRAAT - DEN HAAG
TELEPHOON 773

Baden en Geysers
Gas- en Elec. Ornamente
Haarden en Kachels

Wereldmerk

L. C. JACOBI voorheen J. F. CUIJPERS
's-GRAVENHAGE - SOERABAYA
Regentesselaan 123 bij Regentesseplein Tel. M. 1403

Wendt U voor
**Huur en Huurkoop, Inruilen, Repareeren,
Stemmen en Transporteeren**
tot bovenstaande in Nederland en Buitenland het **meest**
bekende adres.

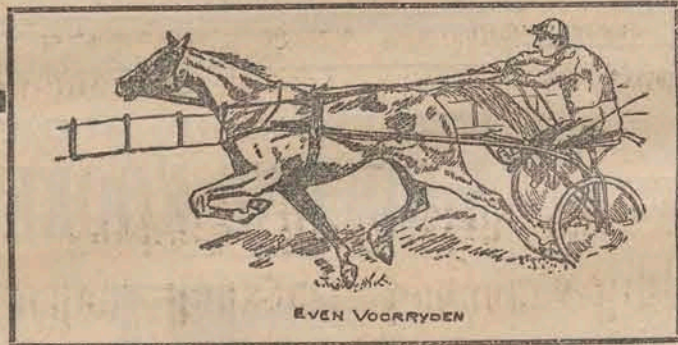
GROOTSTE voorraad, BESTE merken.
SPECIAL ADRES VOOR TROPEN-PIANO's
UITSLUITEND ORIGINEELE MERKEN.

WANNEER GIJ

Dames- of Heeren-Kleding wilt laten
Oppersen, Repareeren, Keeren, Moder-
niseeren, Vermaken, opnieuw Voeren,
onzichtbaar Stoppen, kortom wat gi
maar wilt, ga dan naar

Kleermakerij „UNICUM”
Anna Paulownastraat 30a, Tel. M. 4947
DEN HAAG

De prijs wordt steeds **VOORUIT** bepaald.

De Paardenwereld

Geïllustreerd Weekblad

GEWIJD AAN
**Draverijen, Rensport, Concours-Hippique,
Fokkerij, Hoefbeslag, enz.**

Abonnement (franco per post) f 6.- per jaar,
desgewenscht te betalen in 2 halfjaarlijksche
termijnen van f 3.—.

Bevat o.m. de officiële programma's van de Draverijen en Rennen
dit jaar te houden op Duindigt.

Afzonderlijke nummers 20 cent

Uitgave: N.V. Drukkerij ten Hagen, Nobelstr. 20, Den Haag

A. SCHRÖDER & Co.
GROENMARKT 25-26-28 's-GRAVENHAGE

**NIEUWE VITRAGES
EN ALLOVER NETS
WIT-LAK-MEUBELEN**

BESCHIKBAAR

Magazijn „NEDERLAND”
KATTENBURG & Co.
AMSTERDAM, DEN HAAG, UTRECHT, HAARLEM
ROTTERDAM

Uitrustingen
voor de Tropen

Op aanvraag toezending
van catalogus

Onze reizigers
zijn door
het geheele land
te ontbieden.

VERHUIZINGEN PER
Auto-Tapissières
H. VAN DEN BOLD
APELDOORN :: TELEF. No. 273

Holland-Canada Hypotheekbank
's-Gravenhage - Winnipeg
Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te 's-Gravenhage - J. G. COSTER te Winnipeg